

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״ן

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״ן מרים שיינדל בת יצחק״א אפרים שמעון סינאוויץ

מסורת הש"ם
עם הוספות

ג א ב מ"א פ"א מה'י
טומאה נרעם ה' ח:
ד ג מ"א פ"א מהלכות
ממדין הלכה יא:
ה ד מ"א פ"א מהלכות
מעשה הקדשות הלכה
יא:
ו ה מ"א פ"א מה'י ה:

ד"ר יקח שני שעירי
עזים מיעוט [שעירים]
שנים כו'. כיון שכתב
שעירי ידענו שאין
פחות משנים למה כתב
שני ללמד שיהו שוין

[נדפס בסוף המסכת]

א ציל ותניא עי
 נגעים פירי מיה (גליון):
ב יש להוסיף צפורי:
 הגיר' חשב מרעסו
 וחשק שלמה, וכ"ה
 (כת"י): **ג** ציל שנים
 (גליון): **ד** ציל וסוף
 צפור: **ה** דפוי
 כת"י
האחד: **ו** ציל
 בארמיה: **ז** ציל
 מוהית דרומית (הגיר'
 שמה מרעסו, ועי'
 שית יצחק): **ח** כת"י
 מוכסין: **ט** רטיב"א
 וכת"י וטעמא: **י** ציל
אח הביא (גליון):
כ ציל אב" (גליון):
ל ציל המיעוט
 (גליון):

[illegible]

שעירי עזים מיעוט
 דר לומר שני שיהיו
 פ שאין שניהן שוין
 שעיר^ג שיעיר ריבה
 לא רבי רחמנא הוה
 שני לן^ה סלקא דעתך
 שני כתיב והשתא
 ר שני שני שני למה
 מה וחד לדמים תניא
 ע^ה יקח שני כבשים
 ה תלמוד לומר שני
 שאף על פי שאין
 תלמוד לומר^ה כבש
 רי רחמנא הא לא רבי
 פסולין עיכובא מנא
 תהיה כתיב והשתא
 כבש תהיה למה לא
 ע^ה ותנן^ה גמי גבי^ה
 צפרים מיעוט צפרים
 לומר שתי * שיהיו
 אע"פ שאינן שוות
 צפור^ה צפור ריבה
 דר רבי רחמנא
 סלקא דעתך אמנא
 ר רחמנא צפור^ה תהיה
 ל מצוות או הכי גבי
 שנים מיעוט כבשים
 שנים שיהיו שניהן
 ש שניהן שוין כשרין
 ש ריבה ולמצוה הכי
 יביעי ליה לכדתניא
 אתה אומר כנגד

[illegible]

(6) עַיִן תִּי לַעֲלֹל נָגַד דִּיחַ
וְדוּחַ, (7) [מַמְדִּי לָלִ:]
(8) [מַמְדִּי לָלִ:] (7) [מַמְדִּי לָלִ:]
יִבְחֹשׁ לְהַלְלִי, (9) [מַמְדִּי לָלִ:]
נִה: עִירֹכֶן בִּי, (10) [מַמְדִּי לָלִ:]
חֹשֶׁן לְקַח אֶת דִּיחַ
[מַמְדִּי לָלִ:] (11) [מַמְדִּי לָלִ:]
מִדּוּחַ פִּרְקָא מִיחַ,
(12) עַיִן מִכּוּחַ נִה, (13) [מַמְדִּי לָלִ:]
שִׁטָּה, (14) [מַמְדִּי לָלִ:]
(15) [מַמְדִּי לָלִ:] (16) [מַמְדִּי לָלִ:]
קִיבָה, (17) [מַמְדִּי לָלִ:]
(18) כְּמוֹ לַעֲלֹל דִּיחַ לִי,
(19) [מַמְדִּי לָלִ:] (20) [מַמְדִּי לָלִ:]
(21) [מַמְדִּי לָלִ:] (22) [מַמְדִּי לָלִ:]
(23) [מַמְדִּי לָלִ:] (24) [מַמְדִּי לָלִ:]

(ח) רש"י ד"ה ומוספין
כו' מדלא הדר בחיב זהו
אחד אחד לרעות אע"פ:

גמ' מחוסר הגרלה
במחוסר מעשה. עיין
חוס' פסקים דף סג ע"א
ד"ה כי ליח ליה:

(א) וּמֵאֵת עֵדֶת כְּנִי
 יִשְׂרָאֵל יָחַד שְׂנֵי שְׁעָרֵי
 עֵינִים לְחִמָּתָא וְאֵל
 אֶחָד לְעֵלֶה: (ויקרא מו, ה)
 (ב) וְהַשְּׂעִיר אֶחָד אֶל
 הַשְּׂעִיר אֲשֶׁר עָלָה עֵלָיו
 הַגּוֹרֵל לֵאמֹר: (ויקרא
 מו, ז)
 (ג) וְהַשְּׂעִיר אֲשֶׁר עָלָה
 עֵלָיו הַגּוֹרֵל לְעֹזֹאֵל
 יִסְמְךָ חַי לְפָנַי לֵאמֹר
 עֲזִי לְשֵׁלָה: (ויקרא
 מו, ח)
 לְעֹזֹאֵל הַמִּדְבָּרָה:

[illegible]

(ה) וְשָׁחַט אֶת הַכֶּבֶשׂ
בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֶת
הַחֲטָאתָ וְאֵת הָעֹלָה
בַּמָּקוֹם הַקֹּדֶשׁ כִּי
בְּחֻמַּת הָאֵשׁ הוּא
לִפְנֵי קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים
הוּא: [ויקרא ד. י.]

(ב) זאת תהיה תורת
המצרע ביום מהרתו
והובא אל הבהן:

וְיָצֵאתָ הַפֶּה וְלָקַח
לְמַסְהוֹר שְׁתֵּי צַפְרִים
הַיּוֹם מִתְּהוֹת וְעַד אַחֲ

לַעֲתָה וְאַתָּה הָאֵלֹהִים וְיִבְלֶה
עַל־שֵׁשֶׁת יָמִים אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה
עַל־הָאָרֶץ וְיִבְלֶה עַל־שֵׁשֶׁת
יָמִים אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ לִי
חֵד תַּעֲשֶׂה בִּבְקָר וְאַתָּה
תִּבְכַּשׁ הַשְּׁנֵי תַעֲשֶׂה
מוֹעֵד וְתִרְקִי בְּגֵי אֶהֱלֵן

חזן דהבא דמחייבין עליהם
וידוי בלא לאמר וידוי אחי
למחך דהא דמחייבין דהבא
דאחי הוא לפתח אהל מועד
היום והתם מפרש טעמא:

ז. מזל כו; ג) [כריתות
כח.].

(6) רש"י ד"ה ולקח
 י"ח תלמוד ויבג ו
 תבויב ב"ה כהן ועס
 סכ"א את האחד טמא
 עולה:
 (7) ד"ה וסע סעל י'
 ודקמתי נלן מקום
 וקדש הגדול: (8) ד"ה
 עמתי כן נסע אשר
 תבוי' (9) תבוי' ד"ה
 וקמס כ"ו ולדמיה מקד
 קימא פקדוהי: (10)
 ודמתיא סגריא וסלול
 (11) ב"ד לא מני דלא
 וסעו ועסוהו וסעו
 וסעו קידש הגדול
 וסעמא כדפדפי: (12)
 כדקד הקדש ד"ה
 וסעוהו: (13) ב"ד
 וסעוהו לשנוי י"ג ר"ל
 וסעוהו תל' ועין
 קדשוהו כ"ד:

מרא שכתב אמר
זעניותו. עיין חולין דף
ל"ב ע"ב וז"ל:

הנהגות וציונים

[illegible]

[נדפס בסוף המסכת]

תוספות ישנים

אתם ספרא מני ר'

הגדרה מעבדה כו'.
חממה לרבי דאמרינן
פ"ק לחולין (דף כד.) וכל
יבא דכחז חוקה לא
רשינן ק"ו והא גבי יה"כ
בחי' גורל ומוהה

דרשנין ק"ו דמנא כ"ו הוה
 יסודא וזרי יסודא לא כד
 מנא יסודא אללא דזריס לא
 מנא יסודא [מן] ומוקחא לא
 ועבדא כלל ה"ז שאל אחיא
 גברי דא ממחא אללא ימא
 ה"ז רוא. סיבול גרס דר
 ענין אמר אס אס אס פסוק
 ודלא דלא דלא דלא דלא
 אללא קנין ואלא ואלא גבי
 קנין דכח ואלא ואלא גבי
 פסוקא דלמחא דכח
 ר. אללא הוה מני למי
 קידש גזול שאל בשעת
 ואלא ואלא כח
 קידש עני. ה"ז מני
 מביא חובתו מביא חס

אתרוצה כר' אלעזר. הא
ני והפריש מעות לקנין ו
גדמי העולה קנאו ונשארו
מקדש עשיר והביא קרבן
ששיר לא 'ביא קרבן עני כב

היא הכי קאמר צאנהדרין
קרא צאפר ויקרא כתיב:

לחטאת אלא או בלקיחת
זאת לעולה ואת זה לחטאת

(6) סתם סיפרא מני רבי
עושה חמאת ואין הש
הגדלה מעכבא תיובת
לא מעכבא תיובתא
הקינין מתפרשות אל
או בעשיית כהן אם
מ"ט דרב חסדא דכתיב
בלקחיה או בעשיית
הגדול עושה חמאת
שיכול והלא דין הוא
הגדול קודש השם מכ
דין שיקדש השם ת"י
עושה חמאת ואין ה
הכא דלאו שעת לקי
היא וקתני דקבע א

מה במקום שלא קיד
לקחה ואפילו בשער
בשעת לקחה ובשער
הגורל שלא בשעת
עשייה אינו דין שיקד
ובשעת עשייה ת"ל
ועושה חמא ואין ה
ממאז מקדש עני
והעשיר ואח"כ אמר
ולעולו מוסף ומביא
ואין מוסף ומביא
הכא דלאו שעת לק
היא וקתני דקבע אמ
והואמר ר' אלעזר אמ
מקדש עשיר והביא ק
דלא צא היכי קבע א
שכבר אמר מענייתו
הפרשה ולר' חנא א

א. עשייה: וקתני דקבע.
הך מתרומתא היא: והאמר
אמילי דביעבד היכי קבע
זו מחזיק עולה: אלא מאי
שאל ולמימר דהאי ואח"כ
למימי ואמר אלו לחטאת
זו הוה קרבן חיי ליה ויזין
זו הוה חטאת שצדק אמר
עמי דהפריש משום לקיז
עולה ואח"כ העשיר מוסף
ומשום הא לא משתכח^ב

[illegible]

יָלַד הַקִּינִין שְׁלִי שֶׁכֵּבֵר נִתְקַדְּשׁ אִם הָיָה עֹשֶׂה עֲשֵׂי עֲשֵׂי מוֹסִיף וּמֵבִיא חֲטָאֵי עֲוִיָּה וְאִם בְּדַמֵּי הַחֲטָאֵת קָנָה זֶה הָיָה עֹשֶׂה עֲשֵׂי קֶרֶבֶן עֲשֵׂי יֵצֵא וְעֲשֵׂי אֵל נָמִי הָיָה עֹשֶׂה עֲשֵׂי קֶרֶבֶן עֲשֵׂי אֵל

סתם סיפרא מני רבי יהודה.
(ד.) דפרך וכל היכא דכח

והא גבי יוה"כ וכו' עד וטעמא
הכי דרשינן קל וחומר והשתא מא
יהודי

יהודה וקא תני הגורל
עושה חמאת אלמא
רמאן דאמר הגורל
אמר רב חסדא *אין
או בלקיחה בעלים
רב שימי בר אשי
ולקחה^א ועשה או
תיב^ב ועשהו חמאת
השם עושה חמאת
השם במוקם שלא קידש
שם שקדש הגורל אינו
ועשהו חמאת הגורל
ה עושה חמאת והא
ה ולא שעת עשייה
ר רבא הכי קאמר
הגורל ואפילו בשעת
עשייה קדש השם
עשייה מקום שקדש
לקיחה ושלא בשעת
השם בשעת לקיחה
עשהו חמאת הגורל
ה עושה חמאת תיש
הפריש מעות לקינו
אלו לחמאתו ואילו
חובתו מדמי חמאתו
תו מדמי עולתו והא
ה ולא שעת עשייה
רב ששת ותסברא
ר' הושעיא מממא
בן עני דלא יצא וכיון
מאי אית לך למימר
ה"נ שברב אמר משע'
אשיה^ב דאמר רצא
מאי

ועקר ליה מהאי סברא ואוקמינ
ואשר עלה אמרינן סיפור דברים
יבמה דכתיב ככה לעיכובא יומא
דככה לשא

מטמא מקדש וכו'. הא ללא
יש לומר מילתא דש

ולרבי חגא אמר רבי יאשיה דא
עלמא חית להו דרז חקו

מציא" דהפרשה צמעות כשעת לקי
מרחא היא וכיון^ט דחזי ליה האי ק

כך שמאמרו על הליקוחות לא שנת עשירי שנה
כך עשה השעיר ותי בברייתא כתיב הוא צגה
חטאת אצ"פ שינה לא שנת ליקוח לא עשה
ובשנת עשירי קדש השם שנת עשירי זכר:
כך סמא וא כנבלתי חזי שמא ותי ונעלם
מפני שנת מביא כ" תירוש וא כתיב הוא צגה
בביתו והעשיר אכ"י ואמר שכאנה מתי תירוש
הליבא קרב עשירי שנה מוסף מעת
וקדוהו כתיב חטאת הוזהב אכל דמי קדוש
מקדושת קדוהו חטאת אכל וכו' שהמחה
למזבח והתפרש הדם והחליבם למזבח והשיר
לא שנת עשירי היה. אמר חזקוני
עבש שנת עשירי צלה לקוהו תהיה
רשת חטאתו כלומר [ההיא] אפשר להעמיד
[אמר] ר' אלעזר מטעם מקדש ששיר כ"י ממי
היה כפרו ותי כוש ששירין לא הפרש חטאתו
בשנתא בתמא אם חזקוני לא יאכל וכו' שנת

ולמה תני כי דמי החטאת נקבעו לקדושת חטאת
 ויבין אחרי שהעשיר אעפ"י שכבר קדשן מקודם
 הנקנה לחטאת אולם מיתתה ובדמי העולה
 הביא קרבן עני יצא חיובתו לר' חגא פורקין
 ויצא קרי ביה זאת תהיה נקבשו עני הוא ודחיני

ה. תימה לר"י צפ"ק דקדושין (ד'
לכחיד חוקה לא דרשין קל וחומר

ווא דכמיצ ועשהו חטאת הא לאו
מאי פריך והא קתם סיפרא רבי
האודה ולדידיה חוקה לא קיימא

הגבלה (ז) ומירן רבינו ששמו מקוֹן
פּירן מדליטערן זאם ואחם לקמן
פּירן הוֹיז'אָן לו (דף קז:) למעוּס
זלן קיימא חוקים אדמרים הנעשים
גדל לן בחוק ש"מ דררשין ק"ו
פ"י היבא דכחצי חוקה דאי לא ממא
כי לשחוק מיניה מאי אמרת אי לא
חבז זאם ואחם הוּא מינא דחוקה
קיימא אכל מילי א"כ כיון דהוּא
קיימא נאם הגבלה א"כ לשחוק
ועשוהו אלא ע"כ אי לא חבז ועשו
א"א אע"ג דחוקה הוּא קיימא אכל

יְלִי הַגְּדֹלָה מִיָּהָה לֹא מַעֲבֵבָה מִקִּי'
לְהַלֵּחַ אֶת־ג' דְּכַחֲדִי חֻקָּה דְרִשְׁקִי
י' אֲבָל קֹשֶׁה עַל מִיּוּן זֶה אֲפִילוּ
קִימָא חֻקָּה אֲבָל מִיָּהּ לֹא הוּא
דְרִשְׁקִי קַל וְחוֹמֶר דְּכַחֲדִי חֻקָּה
אֲבָל דְּלֹא כַחֲדִי וְעֵשָׂהוּ לְמַעֲשֵׂי
זַעֲמָא שְׁלֵל יִקְדָּשׁ הַגְּדֹל
דְּפִי לְעִיל וְעוֹד אֲפִילוּ קִימָא
חֻקָּה אֲבָל מִיָּהּ אִיזְעִירֵךְ וְעֵשָׂהוּ
גּוֹרֵל דְּהַגְּדֹלָה לֹא עֻזָּה הִיא
וְיִחְלַלָּה לְשֹׁנוֹי דְּלֹא חֻקָּה נִקְטָה
וְחֵס חֻקָּה לְעֻזָּהוּ אֲחֵרִינָא אִימָא
וְיִחְלַלָּה זֵיב קִרָּא חֲרִי וְיִמְנִי דְּהִי כְּמוֹ
חֻקָּה וְהִי פִּרְקִי וְכֹל הִיא דְּכַחֲדִי
יִכּוּצָה לֹא דְרִשְׁקִי ק' וְהִיא גְּזִי יִה"כ
דְּכַחֲדִי גּוֹרֵל וְכַחֲדִי חֻקָּה דְּמַשְׁמַע
יִכּוּצָה לְרַבִּי נַחֲמִיָּה וְלִרְבִּי יִיְהוּדָה
יִכּוּצָה עֵיכּוּצָה אֲחֵרִינָא דְּכַחֲדִי זֵיב
יִכּוּצָה לְעַמְמָא דְּכַחֲדִי רַחֲמָא וְעֵשָׂהוּ
אֲבָל לֹא הִיא הוּא דְרִשְׁקִי קַל וְחוֹמֶר
ע"פ שְׂהִיָּה רִאִי לְדִרוֹשׁ אֲשֶׁר עֲלֶה
אֲשֶׁר עֲלֶה לְעִיכּוּצָה אֶף עַל גִּב
לֹא כַחֲדִי זֶלְשׁוֹן נוֹרִי וְיִרְאָה כְּמוֹ
יִפּוֹר דְּצִרִּים זַעֲמָא מְכַל מִקּוֹם
וְיִין דְּכַחֲדִי חֻקָּה הִיא סְבָרָה לִמֹּר
מַעֲבֵבָה מִכַּחֲדִי חֻקָּה וְיִמְנִי חֲרִי
אֲשֶׁר עֲלֶה אֲלֵא דִּלְמָא קַל וְחוֹמֶר

יין חוקה לשאר מילי ואשר עלה
רים בעלמא הוא הכא נמי גבי
א קל וחומר דתנא בגט ועיכובא
שאר מילי:

לא נקט שמיעת קול דכתיב צרישא
דשכיחא טפי נקט:

דאמר יצא מאי איבא למימר. וכולי
חסדא דאין הקינין מחפרשות וכו' :

והוא
לקחת העופות: ולרבי חגא. לאמר
י קרבן בדיעבד מני למיתני דקבע:
מאי

[illegible][illegible]

ז א מ" פ"ה מהל' פסולי
 המוקדשין הלכה יא:
 ב מ" פ"י מהלכות
 שגגות הלכה יג ופ"ה

תורה אור השלם
(א) ואם לא תמצא ידה
די שיה ולקחה שתי
תרים או שני בני יונה
אחר לעלה ואחר
לתפאת וכפר עליה
הפתן ונתורה:
[ויקרא יב, ח]

(ב) וַעֲשֵׂה הַכֶּהֱן אֶת
הָאֲחֵר הַטָּמֵא וְאֶת
הָאֲחֵר עֲלֵה וּכְפֹר עֲלֵיהָ
הַכֶּהֱן לְפָנַי יִי מְזֻב
מִמָּאֲתָהּ: (ויקרא טו, י)

סתם סיפרא ר' יהודה

וְהָיָה כִּי יִסְפָּרוּ לְךָ
 וְקָם מִשֵּׁר הַדְּהִי
 מִעֲבֹבָה וְתָקַן הַחֲדָל
 עֲשֵׂה תַעֲלָה וְהָאֵל לִי
 עֲשֵׂה תַעֲלָה בְּחִיבּוּתָא
 לְכָאן דְּמִסְתִּיק לִי
 יִתְּהוּדָא וְכָאן גְּדִילָה לִי
 מִשֵּׁר עֲבֹבָה וְתָקַן
 וְיִשְׁמְרִי לִי הַחֲדָל שֶׁל
 יְהוֹשֻׁעַ הַחֲדָל
 אָמַר רַב חֲסָדָא אֵין
 הַקִּינִין מִשְׁמִיעִין אֵילָא
 בְּלִחְתִּיבָא עֲלֵיהּ אֵין
 בְּעִנְיָתָא כִּי יִשְׁתַּן
 הַחֲסָדִים וְכַבֵּי זֵיתָא
 קִינָא קִינָא. כֵּן בָּנִים
 קִינָא קִינָא. כֵּן צִפּוֹר לִפְנֵי
 הַחֲסָדִים עוֹפֹת וְתָן קוֹבֵן
 מִשְׁתַּבְּחִין מִן הַחֲסָדִים
 כֵּן קוֹבֵן הַחֲסָדִים וְהַחֲסָדִים
 יִבְרָכֻה בְּכָל יוֹמָא
 וְהַחֲסָדִים וְכֵן זֵיתָא. וְכַבֵּי
 בְּרָא חֲדָל לֵעֵלָה וְחֲדָל
 לִשְׁמֹעַ בָּא רַב חֲסָדָא
 לְהַשְׁמִיעַ אֵין מִשְׁמִיעִין
 אִיזֵי חֲסָדָא וְחֲסָדָא
 אִיזֵי חֲסָדָא וְחֲסָדָא
 שְׁלֹמִיכָא כְּעִילָא אֵין
 וְיִפְשֵׁי חֲסָדָא וְחֲסָדָא
 לֵעֵלָה וְאֵין אֵין לִקְחָא
 חֲסָדָא כְּעִילָה שְׁמִיעִין
 הַחֲסָדִים שְׁמִיעִין שְׁמִיעִין

בהמה סתומין, כגון נזיר שהפריש סתם שתי בהמות לקרבנותיו ולא פי' אי זו לעולה ואי זו לאשם, וכן כל כיוצא בזה, דגלי רחמנא בקינין וה"ה לכל הקרבנות¹⁶², והיינו דפרכי' בסמוך מההיא דגורל דמיירי בשעיר שהוא קרבן בהמה¹⁶³, ובמסכת נזיר¹⁶⁴ פרכינן מינה גבי בהמה, והא דנקט רב חסדא קינין משום דקראי דלקיחה ועשייה בהכי מיירו.

כך הגירסא בכל הספרים ולקח¹⁶⁵ ועשה. ופרש"י ז"ל דלקיחה היינו דכתיב ביולדת¹⁶⁶ ולקחה שתי תורים וגו', וא"כ תלמודא לא דק הכא למנקט ולקחה ונקט ולקח אגב ועשה, ואורחא דתלמודא בהכי כדכתיבנא לעיל¹⁶⁷.

ה"ק¹⁶⁸ מקום כו' ער אינו דין שקדש¹⁶⁹ השם בשעת לקיחה ובשעת עשייה. והא דלא מייתי ק"ו שיקדש השם אפילו שלא בשעת עשייה או לקיחה דומיא דגורל הקל, משום דסבירא ליה דדיו לבא מן הדין להיות כגדון¹⁷⁰, ולא אשכחן בעלמא קדוש השם אלא בשעת לקיחה ובשעת עשייה.

בממא מקדש עני. פי' שנכנס למקדש בטומאה וחייב קרבן עני, שהוא שתי תורים או שני בני יונה, וה"ה¹⁷¹ דמצי למנקט שבועת ביטוי וכחותה, אלא חדא מינייהו נקט, ואין חלוק מהם אלא מצורע, כדאיתא לקמן¹⁷².

והפריש מעות לקינו. פי' מעות סתומין. והעשיר ואחר כך אמר הרי¹⁷³ אלו לחטאת וכו'. פי' ואלו קרבן עשיר אינו אלא חטאת בהמה בלבד, וזה שורת הדין שהוא חייב להביא קרבן עשיר כי השתא.

וכן בפ"ק דקדושין¹⁵¹ וכל היכא דכתיב חוקה לא דרשינן ק"ו, והא גורלות דכתיב בהו חקה ואפילו הכי הוה דרשינן ק"ו אי לאו דכתב רחמנא ועשהו חטאת, דתניא הגורל עושה חטאת כו', ומייתי' הא מתניתא, ומאי קושיא לימא ליה דסתם ספרא רבי יהודה דסבירא ליה¹⁵² דלא כתיב חוקה בדברים הנעשים בבגדי לבן בחוץ, והגרלה דבר הנעשה בחוץ הוא. ותירץ¹⁵³ דאע"ג דסתם ספרא רבי יהודה לית לן לאוקומה דפליגי עלה שאר תנאי מסתמא, וכיון דכן אף רבי נחמיה נמי מודה בה כיון דלא פליג עלה. ולא נהיר דהא על כרחי' פליג עלה רבי שמעון דסבירא ליה¹⁵⁴ הגרלה לא מעכבא, וכיון דכן מי יימר לן דלא פליג עלה רבי נחמיה ^{אוצר החכמה} ¹⁵⁵ נמי¹⁵⁵. ועוד תירץ ז"ל דבדין הוא דמצי למימר התם הא מני רבי יהודה היא דלית ליה חקה בהגרלה, אלא דניחא ליה טפי לאוקומה אפילו כרבי נחמיה, דאורחא דתלמודא לתרוצי לדברי הכל כל מאי דאפשר. עוד הקשו בתוספות¹⁵⁶ דבסוגיין ולקמן בפרק הוציאו לו¹⁵⁷ משמע דחוקה עכובא, ואלו התם¹⁵⁸ אמרינן מנין לכהן שלא קדש ידים ורגלים ועבד שעבודתו פסולה גמרינן חוקה חוקה ממחוסר כפורים¹⁵⁹, ולמה לי ג"ש תיפוק לי דחוקה עכובא. ותירץ הר' יהודה ב"ר יקר ז"ל דנהי דחקה עכובא שלא יעלה הקרבן לשם חובה, אבל לא הוי משמע דפסול¹⁶⁰ אי לאו דאיכא ג"ש.

אמר רב חסדא אין הקינין מתפרשות. פירוש כי יוכל לשנותם אחר קריאת שם, אלא אם קרא שם או בלקיחת בעלים או בעשיית כהן¹⁶¹. **ופירש ר"י ז"ל דקינין לאו דוקא, אלא ה"ה לקרבנות**

קשיא, דאמאי אמרו דילפינן לה מקינין ולא אמרו דילפינן משאר קרבנות, ולק"מ על רב חסדא. אלא ודאי דהוא משום דילפינן שאר קרבנות מקינין. ¹⁶⁴ כו, ב. ¹⁶⁵ כג' כי"מ וכי"ל וילקוט וכל הדפוסים הישנים מובא בדק"ס, וכן גי' רבנו אליקים. ¹⁶⁶ ויקרא יב, ח. ¹⁶⁷ עי' לעיל כט, ב ד"ה גרסת הספרים. ¹⁶⁸ לפנינו : מה במקום. ¹⁶⁹ כג' כי"מ וא"פ בדק"ס. ולפנינו : שיקדש. ¹⁷⁰ וכ"כ תוס' ישנים ד"ה הכי. ¹⁷¹ כ"כ תוס' ישנים ד"ה מטמא, וכ"ה בתוס' ד"ה מטמא. ¹⁷² בע"ב. והוא חלוק רק אליבא דר' חגא א"ר הושעיא שסובר דמטמא מקדש עשיר שהביא קרבן עני יצא, משא"כ במצורע דלא יצא, אבל אליבא דר' אליעזר א"ר הושעיא בשניהם לא יצא. ¹⁷³ לפנינו : אמר אלו

¹⁵¹ יד, א. ¹⁵² לקמן ס, א (ולעיל לט, ב). ¹⁵³ כ"כ תוס' ישנים. ותוס' כתבו תירוצ' אחר. ¹⁵⁴ לעיל מ, א. ¹⁵⁵ כה"ק ותירצו תוס' ישנים. ¹⁵⁶ כה"ק רבנו בחדושי לקדושין יד, א. ¹⁵⁷ ס, א. ¹⁵⁸ בזבחים יט, ב. ¹⁵⁹ צ"ל בגדים. וכ"כ רבנו שם. ¹⁶⁰ אבל קרבנו כשר מיהת דומיא דזבחים שנזבחו שלא לשמן. ¹⁶¹ שאז אינו יכול לשנותם. ¹⁶² כ"כ תוס' ישנים ותוס' הרא"ש ד"ה והא (ולא הזכירו את ר"י). ¹⁶³ לכאורה משעיר אין ראייה דכל הקרבנות מתפרשות או בלקיחה או בעשייה, דשעיר גופיה רצינו ללמוד דמקדשו בשם בק"ו מקינין, ולכן מדין דיו לבא מן הדין להיות כנידון אמרי' דצריך להיות דאינו מתפרש רק בלקיחה או בעשייה, אבל שאר קרבנות יתכן דמתפרשות אף שלא בשעת לקיחה או עשייה. ברם אם נאמר כן אזי היא גופא

(א) לקמן כח. ואמר סה"ק
(ב) לקמן לב: עיי"ש
(ג) גז ה' ש' דה' כד.
(ד) אלהות יח"ל (ד' אלהות
ש"א משה: ו) נ"ב
קמ: וש"ל (ו) לקמן
קמ: (ז) ה' ה'
(ח) כלקמן כט. (ט) עיין
דנשי' רחום' מחזקם סה.
ד"ה: וסבירא?
(י) בויקרא שם בפסוק
הקודם. (י"א) לקמן ע"ב
דב"ה וביר' הימנית
(י"ב) כב, עי' רש"י
לקמן ע"ב דב"ה ד'
ישמעאל, (י"ג) פיסקא
קטע עיי"ש.

[גדפס בסוף המסכת]

א האמר רוב שנים
דוקא (כתב), וזיה
 ברשי' והפס' הנקדה
 צ"ל אחרי תביע' ונבוק
 (דקס'): **אמר** ער
 גסטר **(N)** דוקא אמר
 חזקיהו, וכן לקמן לר'
 ע"ב, וביא' ביריף
 ויראש' ונ"ח' ככתב'
 ובשאלת' פורשת אמר
 סי' ק' איתא אמר רבי
שמואל' בר יצחק
אמר חזקיהו עשה
 גסטרטא וכו' (גליות):
ג ס"א ליג (גלית) תבה
 וז' ליתא ככתב' וכל
 הדפוס' וכן משמע
 מהיטב' וזה היה לפני,
 והיטב' וזה היה לפני
 המאורחין כן המהשיל'
 ויחבר' דכ"ה רמז'

צהמה שנחתכו בגללה דהיינו האחרונים
 מן האכריות ולמעלה טרפה אבל
 כשעטול כל הבשר עד שנארת גומא
 של מקום החתך עין קל צדור"א
 גלע"א: בנ"ה: ואפי' בחיים מעממא:
 ב" שרבוצה ונראת חסרה. לךך
 הצממה לרדון על ירימה וממסה
 יריכה צרצמה ולא נראית סכונה
 כשהיא רעלה [נבלה]: הוזור ראשיה.
 צממה שריס קמחירי צמד טרות:
 מביאים. לדיון דעשיון גיסטרא
 אע"פ שלא הוצלו לגמרי למפרש
 ואולי הרי הם כממים: בונג ה"מאד
 שמשפרכסם. כלומר דע"פ: משפרכס
 אין לו חיות שהרי וגז הלטא חומך
 אותה לגמרי והיא משפרכס חומך
 הונג מפרסכ: בהבדלת עזרת השוף
 פריבון. דענו כל היסמיון: ו"א
 פריביון: רצו ור"ל דהיינו נמי הוטו
 ממנו: איבא דאמרי. לדבדא אמרה
 רבי אפי' למילתיה כהדלת רבי
 אלעזר צר"ס ולא צע"ס רבי ירמיה
 מיניה: זאת השני וגו'. צעולת
 העוף של חוצה כתיב נמי משעת
 הקול כשואל מציא גדלות ופכרש

הַחֲנוּטָה אֲשֶׁר לוֹ לִלְמַד עַל כָּל חֲנוּטוֹת
מִיִּזְיוֹן לִיה מִדְּרַשָׁא דִּסְפִירָא דְהָא אִינֵה
נִסְתָּא לְדַמָּא הֵימֵי מַחֲלָן מוֹהֲקִרְיָא¹⁰
דִּלְמָא¹¹ הֵכָּה הַבְּדִלָה עֲשׂוֹת הַעוֹף חֲנוּטָה

[illegible]

מ"מ קשיא. וכי מתא
עומד ומולק: עשאה
גסטרא. שהכה בסיף
אפסקיה מגבה (מעיה)
(נבלה) וחתכה בין
צלעותיה דחשובה כמתא
דלא תחיה: תנן התם
הותזו ראשיהם. של
שרצים: טמאים.
דחשובין כמתים:

העוף
לרבנן ולא פליגינן.
כלומר שנים ממש: או
דלמא כהבדלת עולת
העוף לה' אלעזר ב"ר
שמעון ופליגינן. והוא
אמר דרוב שנים: חלק
הכתוב בין חטאת
העוף לעולת העוף
וכו'. כלומר וכשהוא א'
והקריבו בעולת העוף
חלק הכתוב וכי'.

(א) תד"ה כי וכו' ולא
גרסינן ר' אסי:

גמ' או רוב שנים. עין
לקמן דף קכג ע"ב
ובמוס' שם ד"ה עולת:

(א) אֶדָוֶן דִּנְיָאֵל דִּי שְׁמֵהּ
בִלְטִישְׁאֲצֵר אֲשִׁתּוֹמֹס
כִּשְׁעָה חֲדָה (וְרַעְיוֹנָהּ
יִבְחַלְפָה עִנְיָה מִלְכָּא
וְאִמֵּר
חֲלֵמָא וּפְשָׂרָא אֵל
יִבְחַלְדָּךְ עִנְיָה בִלְטִישְׁאֲצֵר
וְאִמֵּר מְרִי חֲלֵמָא
לְשִׁנְאָךְ וּפְשָׂרָה לְעַדְךָ:
[דִּנְיָאֵל ד' טו]

ד) והקריבו הפהן אל
המזבח ומלך את
ראשו והקטיר המזבחה
ונמצה דמו על קיר
המזבח: ויקרא א' ט"ז

כִּשְׁהוּא אָמַר וְהִקְרִיבוּ חֹלֶק
הַכֶּתֶב בְּיָד פִּירֹשׁ
לְהַנְדִּיךְ הַבְּלֵלָה עֲשֵׂתָהּ וְהָעוֹף דָּאֵם
בְּפֶרֶק קִשְׁי קִשְׁשִׁים (אָמַר וְרָאִהָ)
דִּירִים לִיה לְמִילָתָא כְּתוּבִי דְקִשְׁמֵר לִי
שְׁנֵאמֶר⁶ מִן הַתּוֹרִים אִוּ מִן צִי הַיּוֹנֶה
יֻכַּל לֹא יִסְחֹת מִצִּי פִּירִישִׁים תִּלֵּי
וְהִקְרִיבוּ וְיָלַד הִכָּא מִדְּסִמָּךְ וְהִקְרִיבוּ
לְמוֹלֵךְ דְּרִשְׁטִין דְּלֹחֶקָה מִלִּיקָה עוֹלָה
הַעוֹף מִמִּילָתָא תִּסְחֹת מִלִּיקָה עֲשֵׂתָהּ
הַבְּלֵלָה⁷ כְּמִשְׁחָמָא חֲסֵאָה בְּהוּמָא

אלה למיפך שכן טעוה עלי בשטטה
 ד' קרנות ושכן כפרתו מרובה ונכנס דמה לפני
 ולפנים דהי פריך פרק¹¹ קמא לשטות (דף טו.) וע"כ דטעמא במה
 גופיה היכי ילפינן מפיו של אהרן דאי במה מצינו אינא למיפך
 שכן כפרתו מרובה ונכנס דמה לפני ולפנים דמיפיקתו איז מהיקשא
 דזאת הדורה¹² מהם נמי חיפוק ליה עולת העוף ול"ל כמפשת וגרמא
 לפרש דמיחורא דרשין¹³ דבי פרו של אהרן לא הוה תריך למכתב
 אהרן פר התעטא אבר לו אלא את פר התעטא¹⁴ ותו לא דפרו
 דהי שפיר דאיתו צא אלא כן המולין כיון דנפק ממי דהוה
 טעוה דאין צאין אלא מן המולין כדמחנאן בספרי בשטתם דהא¹⁵
 דמעשר טעון אכילה ועולה אינא נאכלת אלא כחייב (ויקרא ט)
 ולא משל מעשר ומיהו קשה ל"ל כמפשת לענין מולין בשולת העוף
 לתלוק אף לענין מולין וא"ת איז מאי פריך לקמן (דף קז.) מצינו וכו'
 הדורה לעולה ומשמע¹⁶ כל עולה אפילו עולת העוף וא"ת כי היכי
 עוף נדבה אחאי לא ילפינן נמי בפ"ה דפלה (דף כ.) עולת חובה
 מנדה

שבועות (מהרש"ל): [P] עי' מהר"ם (גליון), שהקשה על גוסס חירץ החוס' של פנינו (ע' הדברים בלשון קושא ותירץ, ועי"ש עוד בנוסח וסדר הקושיות והתירוצים) (ועי' בשיטתו הנוסח בתוס' שם תיבת "החטאת" הוא דמיותר דהוה מצי למכתב "את הפר אשר לך" ממהקריבו דבאח' אפר' בלי"ה וי"ל וכו' (שיטמ"ט, תוס' הרא"ש): [S] רמשי"ט כל ע"פ

מִכֹּחַ מִקּוֹם קָשִׁיָּא אִנְיָ
עוֹשֶׂה *חֹתֶךָ שְׂדֵרָה
כִּי סָלִיךְ רַבִּי יוֹרָא
קָאָמַר זֶה לָהּ שְׁמִעָה
וּמִכֹּחַ *אִשְׁתּוּמָה
עֹמֵד מִלֵּוָּה הוּא עוֹשֶׂה
אִימָא כִּי הוּא עוֹשֶׂה
בְּלֹא רֹב בִּשְׂר תַנִּינָא
שִׂמְתָּה הָעוֹף חֹתֶךָ שֶׁ
בִּשְׂר עַד שְׁמִיעָה לוֹשֶׁנֶּה
אוֹ לִקְנֵה חֹתֶךָ סִימָן *
עֹמֵד וּבְעוֹלָה שֵׁנִים *
הָא אִמְרִי שֵׁנִים דְּקָא
רֹב שֵׁנִים * אִימָא שֵׁנִי
אֶלְעָזָר בְּרִ"ש וְאִבְעִית
בְּרִ"ש וּמֹאֵי שֵׁנִים שֶׁ
הוֹרְדָה אִמְרָה שְׂמֹאל
בִּשְׂר עַמְרָה מִטְמָא בֹא
דְּרַלִּי מִפְּרַקַּת בֹּלָא
שְׂאֵנִי רַחֲבִיתִי * וְיֵהִי כֹה
יִפּוֹל מַעַל הַכֶּסֶּא אוֹ
וְתִשְׁבֵּר מִפְּרַקְתּוֹ וְיִמְרָה
יְגוֹ * אִמְרֵי שְׂמֹאל בְּרִ"ש
מִטְמָא בֹא הָא אִימָא
יְמַנְבוֹ אִמְרָה שְׂמֹאל *
אִ"ר אֶלְעָזָר יִנְטֵל הָא
בְּבִלְהָ הָ"ד חֲלָל שְׁלֵם
כֹּל שְׂרַבְצָה וְנִרְאִיתָ *
שְׂמִינֵהוּ אֶע"פ שֶׁמִּפְּ
לִמְלָא שְׂמִפְּרַקַּת מֹאֲרָה
רִ"ש אִמְרֵי אִמְרָה
הָעוֹף אִ"ל ר' יְרִמְיָה לֹא
הָעוֹף לִרְבֵּנָא וְלֹא פִלְגִּי
עוֹלֵת הָעוֹף לְרִ"א בְּרִ"ש
עוֹלֵת הָעוֹף לְרִ"א בְּרִ"ש
שֶׁ בֶן דְּקָשִׁי אִמְרֵי
אִדְרִי מִנִּי כְּהִרְבֵּל עוֹ
בְּרִ"ש בְּרֹב שֵׁנִים
אֶלְעָזָר בְּרִ"ש דְּתַנִּינָא *
בְּכַשְׁמִשְׁט כְּמִשְׁמִשְׁט חֲמִטָּא
בְּכַשְׁמִשְׁט חֲמִטָּא בְּרַחֲמֵהּ
כְּשֶׁה חֲמִטָּא הָעוֹף כְּשֶׁה
חֲלֵק כְּתוּבָה בֵּין חֲמִטָּא
יְמִינָה אִנְיָ מִקּוֹמִים כְּמִ
רַחֲמֵה מִה חֲמִטָּא

וְעַל חֲטֹאת הָעוֹף שִׁיחָה מִלֵּחַ ה' ז"ל דס"ד לֵאמֹר וְהִקְרִיב לְדָוִד וְלוֹתוֹ כֹּחֵץ עַל זֶלְזָל וְהִקְרִיבוּ אֵלַי דְּכֹחֵץ בְּעוֹ

עין משפט
גור מצוה

קנו א ממי' פ"ד מהל' מעשה הקרנות הלי' מג"א

קנו ב ממי' שס פ"ה הלכה ז ופ"ה מהל' דלת **מקדש** הלכה יח: **קנה** ג ד ממי' פ"ו מהל' מעשה קרנות הלכה כ:

הגהות וצינונים

א ר' ישמעאל אומר "כמשפט חטאת העוף", כצ"ל (גליון), הגהת הגליון שיבוש הוא וצ"ל כלפניו וכמו שהוא הלשון בת"ק ובראב"ש (רש"ש), ואדרבה כי בכתי"י ובכל הדפוסיי וכו"ה ברש"י ליתא "כמשפט" הראשון) והמהרש"ל בדפו"ר הוסיפו מפני שכן הלשון יפה וכמו שהוא בסמוך (דק"ס): **ב** בחטאת **בהמא** גופה (שיטמ"ק, כת"י): **ג** צ"ל כרתיב **בשר** יהי"כ (כת"י, וכו"ה ברש"י לקמן כב ע"א ד"ה משלו ולא משל מעשר) בדפו"ר בפי (דק"ס): **ד** להא מילתא דר"ף מה חטאת העוף וכו' (שיטמ"ק): **ס** אינו חזרו וּמַלְמַד בהיקש (שיטמ"ק): **ו** וכו' **מאחר** שהוא מקטיר מזה הוא מוצה (שיטמ"ק): **ז** צ"ל **דאומלץ** כתב רחמנא הך הברלה (שיטמ"ק ע"פ ספרו השלם [בדפוס] וילנא ההגהה משובשת), ועי"ש מה שמבאר בארוכה ומה שלמד בזה מדיק לשון רש"י ז"ל אהיהן של ישראל: **ח** גיב גיא ועור שובן שחיטה **באשרת** בו (שיטמ"ק): **ט** גיב גיא ואינו מבדיל **בליב** **שמיצו** **בסימן** **אחד** **ומניחו** **מחויבר** **בסימן** **אחד** דכיון אכל הכא **ששיצו** צריכין מליקה **אינו** אלא גילוי מילתא וכו' (שיטמ"ק, כת"י): **כ** נוציל בבכור ומעשר **יפסח**, וכן בסמוך יש להוסיף קרבנו ולא המעשר **קרבתו** **ולא** **הפסח** (רש"ש): **ל** צ"ל דהך סבא (שיטמ"ק): **מ** צ"ל רלא אתו מחולין דוקא (מראה כהן, וכו"ה בתוס' הרא"ש), ולפי"ז גם להלן בסמוך, צ"ל כעין זה (ועי' הגהות להלן בתוס' שם, ואולי ט"ס בהגהתו שם וצ"ל "דיאבא קרבות נדבה דאתו גמי מפעשר", עיי"ש בילקוט מפרשים): **נ** צ"ל דגמר **בפסח** דורות (שיטמ"ק, כת"י), ובתוס' הרא"ש דגמר חולין **בפסח** דורות מפסח מצרים: **ס** בתוס' הרא"ש **ישמא** היינו טעמא (עיי"ש, בכת"י ליתא כל הקטע "כדדרשין להקריב וכו' דלא אתו מחולין"): **ע** צ"ל ולא **מפרשי** ליה **עקרא** (מהר"ם עיי"ש, ועי' מהרש"א), בכת"י דדפו"ר "ולא מפ' ליה לקרא" (וראה גם הג' הב"ח): **פ** צ"ל **דתניא** (מרא"ב), וכו"ה בכת"י: **צ** צ"ל **רוב בשר מעבב** איכא בינייהו (שיטמ"ק, וכו"ה בכת"י), ואולי צ"ל רוב בשר עם סימן **בחטאת** העוף וכו' (מרא"ב): **ק** וכן הגיה שיטמ"ק, וכו"ה בכת"י דדפו"ר:

כא:

מנדבה לענין סמיכה וי"ל דסמיכה מילתא אחריתי היא אבל הכא שניהן^[1] צריכין מליקה ואינו אלא גילוי מילתא צעלמא דמגלה לנו הכשר מליקת העוף והצדלה היא כמו גמר מליקה ובהקישא דזאת המורה לא ילפינן לענין סמיכה דלא ילפינן בהקישא אלא לענין דבר שיכול לנהוג בכל הנזכרים צפסוק וסמיכה ליכא צכור ומעשר^[2] דמתן צפ' ב' מדות (מנחות דף 35:) קרבנו ולא הצכור קרבנו ולא המעשר [ויצאמים (1:)] מלהקריב את קרבניהם³ דרשין זה צכור ומעשר ופסח:

מה **הטאת העוף** **ממוז' עורף**. פי' נקונטרס דהא⁴ סברא דמן החולין נפקא ליה לרבי ישמעאל צעולת חוצה בהקישא דזאת המורה דלימקש כולוה להדי וילפי' כולוה מחטאת והכי גמרינן צשיליה המודה (מנחות 35:) ומשמע ליה דין עולת העוף דין עולת צהמה ות"ק לא משמע ליה מההוא היקישא אלא קרצנות צהמה דומיא דאשם ושלמים וקשה דצמקן פריך מצוים וטו נפקא אלמא עולת העוף

נמי בכלל וגראה דטעמייהו דרצנן דקסברי דלא מתוקמא הקישא דזאת המורה לחולין משום דלא שיך בכל הקרצנות דאיכא קרצנות נדבה דלא אתו מחולין⁵ כדאשכחן נמי לר"א בסוף התודה (סע דף 36) דגמר פסח⁶ דורות חולין מפסח מזרים אע"ג דפסח כתיב צהיהא הקישא כדדרשין (וצמים דף 1:1) להקריב את קרבניהם זה הצכור מעשר ופסח וש"מ⁷ היינו טעמא כדפרשיית לעיל משום דאיכא קרצנות נדבה דלא אתו מחולין ור' ישמעאל סבר דגמרינן הקישא לחולין כיון דמ"מ כל קרצנות חוצה או נדר אתו מחולין: **ואינו מבדיל בסימן אחד**. פי"ה דכיון דכתיב לא יצדיל ועוף הכשרו צסימן אחד כל כמה דעביד טפי מהכשרו הצדלה היא וכל הסימן הוי מנזה צעוף לכתחלה הילכך צמליקה כי מליק כל הסימן לאו הצדלה היא אבל סימן השני אפי' מנזה לכתחלה ליכא וקשה לפירושו דלקמן צריס פ"צ (דף 36) אמרינן צהדיא דהא דקתני השוחט דיעבד אלאחד צעוף וגראה לפרש כיון דדיעבד לא צעי שחיטה צסימן שני שיך צו הצדלה אבל צמיעוט הנשאר צסימן ראשון לר' חיישין כיון דצעי שחיטת רוב אותו הסימן וא"ת דהכא משמע דלא אלעזר צר' שמעון ואינו מולק צחטאת העוף אלא סימן אחד והשני מניח מחובר דילקי מנייה עולת העוף שאין חותך אלא רוב שנים וצוצחים פריך קדשי קדשים (דף 36:) תניא א"ר אלעזר צר' שמעון שמעמי שמצדילין צחטאת העוף והא דכתיב לא יצדיל מפרש התם היינו דאין צריך להצדיל ואין לפרש דהא דקאמר [הכא] דכשהוא אחוז הראש צגוף מזה היינו אס ירצה והא דקאמר אי מה להלן צסימן אחד היינו נמי אס ירצה לא יחתוך אלא סימן אחד דהא אצרייתא דלעיל דקתני שנים או רוב שנים מפרש צ' לרצנן או רוב צ' לר' אלעזר צ"ר שמעון ולוקמה כולה כראצ"ס ואי צעי צ' ואי צעי רוב צ' וצפרק העור והרוטצ (לקמן דף קג.) נמי גבי טלית שנקרע רוצה שז אינו חיבור וטהורה ומוקי לה בטלית טעולת יוס דכיון דלא חס עליה (6) ולא טעלה ליכא למיגזר דלמא חיים ולא קרע רוצה ופריך אלא מעתה עולת העוף לראצ"ס לגזר דלמא לא אחי למעבד רוצא והשתא צשלמא אי אמרת שאסור לחתוך כל השנים פריך שפיר דלא ליסגי צרוב מצומצם עד שיפסוק רוב הנראה לעינים פן יחוס לצמצם לפי שירא שלא יחתוך כל הצ' אלא אי שרי לחתוך כל הצ' למא יש לגזר שס כלל דלמא חיים וגראה לפרש דדוקא ר"ש ען אליקים הוא דאית ליה האי סברא אליצא דראצ"ס דאית ליה צוצחים (דף 36:) דלא יצדיל היינו דאין צריך להצדיל כל השנים ויכול להצדיל כל השנים אפילו קודם הזאה וסוגיא דלעיל ודהעור והרוטצ לא אחיא כותיה אלא כרצ חסדא ורצא ואציי דהתם (3) ומוקמינן לא יצדיל לראצ"ס קודם הזאה ואס הצדיל פסול ליה ולא מפרש ליה קרא⁸ אין צריך להצדיל אחר הזאה אלא מוקמי לה קודם הזאה והכי איתא התם" הצדיל צחטאת העוף ולא הצדיל צעולה פסולה וקאמר צגמרא מנחי' דלא כראצ"ס דתנן⁹ א"ר אלעזר צר"ס שמעמי שמצדילין צחטאת העוף מאי ציייהו אמר רצ חסדא מיצוי חטאת העוף מעבב איכא ציייהו דמנזות חטאת העוף מולק מזה (צו) ומנזה וצעולה מולק ומנזה ואינו מזה דמתן התם והשתא קא סברי רצנן מיצוי חטאת העוף מעבב וכשהיה עדיין לא נגמרה כל מנזתו הלכך כשהצדיל סימן שני לאחר הזאה לא חשיב מחתך צשר צעלמא ופסול שעשה מעשה עולה צחטאת שיש כאן הצדלה ומיצי כמו גבי עולה ור"א צר' שמעון סבר מיצוי חטאת העוף לא מעבב וכבר נגמר כל מנזתו וכשמצדיל אחר הזאה אינו אלא מחתך צשר צעלמא ורצא מפרש התם שהייה צסימן שני צעולת העוף מעבב איכא ציייהו דלרצנן לא מעבב ולרבי אלעזר צר"ס מעבב דא"א לעשות הזאה דין סימן ראשון לסיומן שני שלא ישנה ואציי מפרש התם רוב צשר עם סימן העוף¹⁰ מעבב איכא ציייהו דלרצנן לא מעבב ולכן צימנין לא חתך רוב צשר עם סימן הראשון דקודם הזאה וכשמצדיל אחר הזאה יש כאן מעשה עולה צחטאת ואפי' חתך רוב צשר (2) סימן הראשון גוריון אטו היכא דלא חתך ופסול ור"א צ"ר שמעון סבר דרוב צשר מעבב ולכן לא פסול דאין כאן מעשה עולה דכיון דחתך רוב צשר עם סימן הראשון כשמצדיל אחר ההזאה מתה עומד ומצדיל וכו' האי גוינא צעולה לאו הצדלה היא ואציי לטעמיה דס"ל דמתה אינו עומד ומצדיל דהא פריך לעיל¹¹ ותקשי לך עולת העוף דצעי צ' סימנין וכו' מתה עומד ומולק ולית ליה טעמא כדי לקיים מנזת הצדלה והדר קאמר¹² אמרוה קמיה דר' ירמיה פי' הקן טעמי דרצ חסדא ורצא ואציי אמר להו לא שמעי להו הא דאמר ר"ש ען אליקים וכו' מאי לא יצדיל אין צריך להצדיל ואפילו

הכל שוחטין פרק ראשון חולין

א"א מן החולין. ולא ממשות מעשר שני ולקמן (דף 37:) יליף לה צחטאת¹³ גופה מנלן: וציוב. שאין חטאת קרצה אלא ציוס דכתיבי צפרשת¹⁴ יה"כ (ויקרא 36) כי ציוס הזה יכפר עליכם וגו': ובידו הימנית. שאין עצדותיה כשרות אלא ציומן דכתיב צה (סע ד) ולקח הכהן מדם החטאת צאצצו וקיימא לן צמנחות צפ"ק (דף י.) כל מקום שנאמר אצצע וכוונה אינו אלא ימין. ואי קשיא למא ליה להאי תנא למימר כמשפט חטאת צהמה לוקמיה אחטאת העוף דסליק מינייה ולילף להא מילתא¹⁵ מה חטאת העוף מן החולין וכו' דהא כולוה נמי איתנהו צה וחלוק דוהקריצו למלתיה אתא כדקאמר חלוקה עולה מחטאת לענין הצדלה לאו פירכא היא דהא חטאת העוף לא כתיצא ציה חולין צהדיא אלא צהמה כתיב כדלקמן¹⁶ ובהיקש ילפא מדאיקרי חטאת ודבר הלמד צהיקש אינו חוזר ולומד¹⁷ צהיקש צקדשים דקיימא לן (וצמים דף 36:) בכל המורה למידין למד מלמד חוץ

מקדשים: אי מזה. צהמה כשרה צרוב שנים אף עולת העוף צרוב שנים: ת"ס. צעולת נדבה ומלק את ראשו והקטיר המנזמה ונמנזה דמו וכו' אפשר לומר כן¹⁸ מאחר שהוא מקטיר הוא מנזה אלא מולקו כדרך הקטרתו מה הקטרה הראש צעצמו והגוף צעצמו וכו' כך שניה צת"כ¹⁹ והתם מפרש מנין להקטרה שהראש צעצמו והגוף צעצמו כשהוא אומר לאחר הקטרה זו ושסע אותו צצנפיו והקטיר אותו הרי הקטרת הגוף אמורה הא מה אי מקיים הקטרה ראשונה צהקטרת הראש אלמא צ' הקטרות הן והשסוע מצדיל ציניהם: אף מליקת עולת העוף הראש בעצמו וכו'. והיינו שנים ואפילו מחובר צעור הצדלה חשיצא כדאמרן לעיל (דף 37:) צדמליקה²⁰ כתצ רחמנא הך הצדלה ומליקה כשחיטה וכל שיצנו צשחיטה ישנו צהצדלה ועור שאין שחיטה נזכרת²¹ צו צהצדלה נמי לא מעבב ולקמן (דף 38) פריך כיון דנפקא ליה הצדלה צעולה מהכא ל"ל והקריצו לחלק דין חטאת לעולה הא הכא צהדיא כתיב דיצדיל והכא צהדיא כתיב דלא יצדיל: ר' ישמעאל²² אומר כמשפט הטאת העוף. דסליק מינייה ולהכי איתא משום דצחטאת כתיב (ויקרא 6) ממול ערפו וצמליקת עולת נדבה לא כתיב אלא ומלק את ראשו והקטיר (סע 6) ואין מליקה כתיב צעולה אלא צשל נדבה וזו למידה מזו ולקמן פריך ת"ק הא מנא ליה. והך סברא דמן החולין וציוס וצידו הימנית נפקא ליה לרבי ישמעאל צעולת חוצה צהיקשא דזאת המורה לעולה ולנמנזה וגו'²³ דאיתקוש כולוה להדי וילפי כולוה מחטאת והכי גמרי' לה צשיליה המודה (מנחות דף 35:) ומשממע ליה דין עולת צהמה דין עולת העוף ות"ק לא משמע ליה מההיא היקשא אלא קרצנות צהמה דומיא דשלמים ואשם: ואינו מבדיל²⁴ בסימן אחד. שמחובר²⁵ צקי' אחד דכיון דכתיב ולא יצדיל ועוף הכשרו צסימן אחד כל מה דעביד טפי מהכשרה הצדלה היא וכל הסימן הוי מנזות שחיטה צעוף לכתחלה הלכך צמליקה כי מליק כלויה סימן לאו הצדלה היא אבל צסימן צ' אפי' מנזה לכתחלה ליכא דכתינא לקמן (37:) לחייצו צצ' סימנין א"א שכבר הוקש לרגיס: ת"ס²⁶ והקריבו. משמע שנתן לה הכחוצ הקרצה לעצמה וחלקה מדין הקרצת חטאת ומאחר שכחוצ אחד הקישן וכחוצ אחד חלקן מסתצרה כי אקשיניהו למול עורף אקשיניהו וכו' פלגיניהו מהצדלה פלגיניהו דרבי ישמעאל נמי אומלק והקטיר דת"ק סמך ונפקא ליה מינייה הראש צעצמו והגוף צעצמו ויהא דנקט טעמיה מוהקריצו משום דמומלקן והקטיר לחודיה צלא והקריצו לא מצי יליף כדקאמר לקמן (דף 38) אליצא דת"ק דהא ע"כ ס"ל לר' ישמעאל שנים דוקא כרצנן דכיון דמוקי היקשא דכמשפט אמול עורף וחילוקא דוהקריצו אהצדלה ליכא למימר מסימן אחד פלגיה ואוקמיה ארוב שנים דהא לא שנים כתיב צקרא ולא רוב שנים כתיב צקרא אלא הצדלה כתיצא ולא יצדיל וכו' כתיב והקריצו צעולה לחלק וליתן לה הקרצה אחרת להטעיניה הצדלה צא וכל שיצנו צשחיטה צריך להצדילה ומיעוט צ' סימנין דיצנו צשחיטה ישנו צהצדלה²⁷ דצשלמא לרבי אלעזר צרבי שמעון דגמר מול עורף מגזירה שז כדלקמן ולא מיצעי ליה היקישא דכמשפט אמול עורף וכמשפט חטאת צהמה לא יחא ליה למימר משום דמעוף סליק גמר מהיקשא דכמשפט אחית חיבור ראש וגוף צמיעוט סימנים כדלקמן וחילוקא לרוב שנים דלא מתכשר צסימן אחד אלא לרבי ישמעאל דמפיק היקשא למול עורף והצדלה לגמרי משמע אחית ראש וגוף צמיעוט סימנים מנא תיחי אלא כרצנן ס"ל: אחוז

שני מעבב דא"א לעשות הזאה דין סימן ראשון לסיומן שני שלא ישנה ואציי מפרש התם רוב צשר עם סימן העוף²⁸ מעבב איכא ציייהו דלרצנן לא מעבב ולכן צימנין לא חתך רוב צשר עם סימן הראשון דקודם הזאה וכשמצדיל אחר הזאה יש כאן מעשה עולה צחטאת ואפי' חתך רוב צשר (2) סימן הראשון גוריון אטו היכא דלא חתך ופסול ור"א צ"ר שמעון סבר דרוב צשר מעבב ולכן לא פסול דאין כאן מעשה עולה דכיון דחתך רוב צשר עם סימן הראשון כשמצדיל אחר ההזאה מתה עומד ומצדיל וכו' האי גוינא צעולה לאו הצדלה היא ואציי לטעמיה דס"ל דמתה אינו עומד ומצדיל דהא פריך לעיל²⁹ ותקשי לך עולת העוף דצעי צ' סימנין וכו' מתה עומד ומולק ולית ליה טעמא כדי לקיים מנזת הצדלה והדר קאמר³⁰ אמרוה קמיה דר' ירמיה פי' הקן טעמי דרצ חסדא ורצא ואציי אמר להו לא שמעי להו הא דאמר ר"ש ען אליקים וכו' מאי לא יצדיל אין צריך להצדיל ואפילו

מסורת הש"ס
עם הוספות

א [וצמים סה.]. **ב** כב., **א** ויקרא דיבורא דנרבה פרשתא ז ה"ה (ועי' צבחים סה.). **ד** ויקרא ז לה. **ה** לעיל כ סע"ב, **ו** ויקרא ז לח. **ז** דף סד. **ח** כ., **ט** התם בדוכים.

הגהות הב"ח

א תוס' ד"ה ואינו וכו' דלא חס עליה ואטבלה ליכא למיגזר: **ב** בא"ד ואינו דהתם דמוקמי לא יצדיל וכו' ליה לקרא וכו' איכא ציייהו פי' דמנזת: **ג** בא"ד ואפי' חתך רוב צשר עם סימןן IP:

תורה אור השלם

א וְהִקְרִיבוּ הַכֹּהֵן אֶל הַמִּזְבֵּחַ וְיִזְלַק אֶת רֹאשׁוֹ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַהּ וְנִמְנְזָה דָמוֹ עַל קִיר הַמִּזְבֵּחַ: (ויקרא 17)

ב וְאֵת הַשְּׂנִי יַעֲשֶׂה עֹלָה כַּמִּשְׁפָּט (בכפר עֲלֵיו הַכֹּהֵן כַּמִּשְׁפָּאוֹתוֹ אֲשֶׁר הִטָּא וְנִגְזַל לוֹ: (ויקרא 17)

ליקוטי רש"י

ממוז' עירוף. עורף הוא גופה הראש המשושע לצד הזואר מול עורף מול הרואה את העורף והוא אורך כל אחורי הזואר (ויקרא 17 ח.). מול הרואה את העורף דהיינו אחורי זואר שחולין את העורף ועורף הוא קטרי"ל כשנגד הפנים דכתיב (ירמיה 33) ויפנו אלי עורף ולא פנים אלמא עורף להדי פנים [סנהדרין 76:]. ואינו מבדיל. הראש מן הגוף אלא סימן אחד לצדו מולק דכתיב צה ומלק את ראשו ממול ערפו ולא יצדיל (ויקרא 6) ונכשל שוטטין ולפינן דצסימן אחד הוא [ובחים סד:].

מסורת הש"ס עם הוספות

(א) ונחמס דף סה.], (ב) ונחס לת. מנחות פג.], (ג) יומא ג. ד. (ד) ר"ה ה. וס"ן.], (ה) ונחיס דל: לת. מנחות י. ע"ש ודף פג.], (ו) ע"י קדושין נד.], (ז) לעיל כ סו"ב.], (ח) כמו פסחים נט: ועוד, (ט) ויעיין חוס' סנהדרין סה. ד"ה ילא.], (י) [ז"ל כפ"צ דנחמס דף כד:]. (כ) ודף כז.

ספר חסידים

הנהגות הב"ח

(א) תד"ה (בדף הקודם) ואינו וכו' וי"ל דמשמע להו דמתני': (ב) בא"ד דמוהקריבו הוה נפקא: (ג) בא"ד דלילמא רב הוהא סגד כרשנ"א דמוקי פלוגתיהו קודם הוהא אבל לפי ר"ת כ"ל ומסתו ופליגי קודם הוהא נמחק: (ד) בא"ד ואיכא רבנן ודאי דפליגי: (ה) תוס' ד"ה ואידך וכו' משני מרווייהו כדי נסבא ואי בעית אימא כי הכא"ל ונראה:

ספר חסידים

הנהגות וציונים

[א] אף כאן אוחזו בראש ובגוף ובמוצה, כצ"ל, וכתב בצדו נראה לי (מהרש"ל דפו"ד), ועי' בתוס' ד"ה ואינו מבייל (בעמוד הקודם) "דמצות חטאת העוף וכו' ובעולה מולק ומוצה ואינו מזה כדתנן התם" (וראה מתני' זבחים סד ע"ב), ולפי"ז גם בסמוך צ"ל כן ה"ק וכו' אף כאן כשהוא אחוז הראש בגוף מוצה" (ברפוסים) שלפניו שיבשו במהרש"ל "ומזה", דקיס': [ב] דמיניה נפקא לן צמליקת עולת העוף דמצותו צמעה מחוט הסיקרא (שיטמ"ק): [ג] ומהשתא דריש ביה נמי מומלק והקטיר דלגמרי איתקש מליקה צהקטרה בין לענין וכו' (שיטמ"ק): [ד] בכמה דפו"ד נוסף ולא משל מעשה, שני דתרי וכו': [ה] לפנינו בקרא ע"פ פני: [ו] צ"ל כדמפרש בגמ' (שיטמ"ק), ועי' רש"ש מ"ש' בדברי רש"י כאן (אולם עי' בספר שיטה מקובצת): [ז] צ"ל תורים (גליין), כ"ה בכת"י ובדפו"ד, וראה רש"י בתחילת המשנה ועי' מהדורא בתרא ובראש יוסף: [ח] אמאי מוקמי מתני' דזבחים (שם) דלא כראב"ש (מראה"ם): [ט] כל שכן שבתמצה כ"ל הדם ובשעת הוהא דקא קאמר קרא דלא יבדיל כלל אבל אשעת מיצוי בעי צמימד קרא וכו' (שיטמ"ק), וכ"ה בכת"י: [י] ג"ב ג"א דמוהקריבו הוה נפיק דחילק וכו' (שיטמ"ק וכן הגיה הב"ח), וכ"ה בכת"י ובתוס' בזבחים שם, ועי' מהר"ם, ועי' בבבאור דברי תוס' בשיטה מקובצת: [כ] חיתב "דדם" נראה מיותר, ונראה שנשתבש מתיבת "דרב" כי בכת"י איתא כראי בר אהבה דאמר במעילה משמיה דרב מיצוי וכו' (וכ"ה בתוס' בזבחים): [ל] שייך לעיל דף כא ע"ב: [מ] צ"ל דאצבע דחטאת גופיה (גליין), וכ"ה בכת"י: [נ] ג"ב הלשון שמכאן עד סוף הדיבור הוא לשון יתר, ובס"י לא נמצא זה הלשון המיותר (שיטמ"ק ע"פ חיבורו ע"ש), ועי' תוס' הרא"ש: [ס] ובאמת בכמה כת"י ליחא בגמ' חבבות "והלא דין הוא", ובילק"ש ליחא "שיכול", וע"ע שיטה מקובצת (ע"ש גם להלן בהמשך בדברי אריכות בזה בבבאור שיטת רש"י ותוס'): [ע] דלפי"ז ניחא דקאי "כי הכא" רק על "ואיבעית אימא", ובתוס' כת"י ליחא כלל חבבות "כי הכא". ודע שבקצת ספרים ישנים מקלף גרסין כאן בגמ' כהנוסח בזבחים "השתא דאיתא בקצת נוסחאות תוס' "ובסוף דם חטאת משני מרווייהו כי הכא", מיהו בתוס' כתיבת יד המדוייקים לא כתיב "כי הכא" דהכא לא משני אלא חדא כגירסת ספרים שלנו והכי הוא בגמ' בספרים המדוייקים (שיטה מקובצת, ע"ש שמוכיח דכ"ה הנוסח הנכון, וע"ע תוס' זבחים כה ע"א ומנחות י ע"ב סורה והר"י:

הכל שוחטין פרק ראשון חולין

אוחזו בראש ובגוף ומוזה. לאחר מליקה הוּא הזֶּה כדכתיב צמטאת העוף גזי שמיעת קול (ויקרא ה) והזֶה מדם החטאת וגו': **מאי קאמר**. דהא אוחזו בראש ובגוף משמע שרריך לאוחזן שניהם בתוך כף ידו ולא סגי ליה לאוחזו בראש או בגוף ומנא ליה הא צמטאת: כשהוא

אוחזו בראש ובגוף

אוחזו בראש ובגוף

אוחזו בראש ובגוף ומוזה אף כאן אוחזו בראש ובגוף ומוזה^[א] **מאי קאמר הכי קאמר מה להלן כשהוא אחוז הראש בגוף מזה אף כאן כשהוא אחוז הראש בגוף מזה אי מה להלן בסימן אחד אף כאן בסימן אחד ת"ל**^[ב] והקריבו ות"ק וכו' מאחר דנפקא לן מומלק והקטיר והקריבו למה לי אי לאו והקריבו הוה אמינא **מאי**^[ג] כמשפט כמשפט חטאת העוף ואי משום ומלק והקטיר הוה אמינא^[ד] מה הקטרה בראשו של מזבח אף מליקה בראשו של מזבח השתא דכתב רחמנא והקריבו דרוש ביה נמי הא^[ה] חטאת בהמה דאינה באה אלא מן החולין מנלן אמר רב חסדא דאמר קרא^[ו] והקריב אהרן את פר החטאת אשר לו^[ז] **א** משלו ולא משל צבור ולא משל מעשר **ביום**^[ח] **מכיום צוותו נפקא**^[ט] **כדי נסבה** ידו הימנית מדרבה בר בר חנה נפקא^[י] דאמר רבה בר בר חנה אר"ש בן לקיש כל מקום שנאמר **אצבע או כהונה אינה אלא ימין ואידך כהונה בעיא אצבע אצבע לא בעיא כהונה ותנא קמא ורבי אלעזר בר' שמעון** ממול העורף מנא להו גמרי מליקה ממליקה: **מתני'** כשר בתורין פסול בבני יונה כשר בבני יונה פסול בתורין תחלת הציהוב בזה ובוה פסול: **גמ'** ת"ר יתורין גדולים כשרים קטנים פסולים בני יונה קטנים כשרים גדולים פסולים נמצא כשר בתורין פסול בבני יונה כשר בבני יונה פסול בתורין תנו רבנן תורים גדולים ולא קטנים שיכול והלא דין הוא

אוחזו בראש ובגוף

מעשר ממון הדיוט הוא להכי אתא אשר לו לממעטיה. וזוים וזידו הימנית נמי צפר יום הכפורים כתיב כי זיום הזה יכפר וכתיב ציה אלצבע וכהונה והזה באלצעו אל"ל פני וגו': **מכיום צוותו נפקא**. למה ליה למילפא מחטאת צהמה הא צבולה קרצנות כתיב זיום לוותו להקריצ דמשמע זיום ולא צלילה וכל הקרצנות צמשמע: כ"ל מקום שנאמר **אצבע** ובהוגה. ומוקמינן צפ"ק דמנחות (דף י.) או אלצע או כהונה וגמר ממזורע עני דכתיב ציה וטבל הכהן אלצעו הימנית ומיניה ילפינן לכל היכא דכתיב כהן או אלצע שיהא העצודה צימין ועולת דצה כתיב כהן והקריצו הכהן: ואידך, הא דלוקמינן צמנחות או אלצע או כהונה הני מיילי לרבנן אזל לרבי שמעון אוקימנא התם דכהונה צעיא אלצע דלע"ג דכתיב כהונה אי לא כתיב צה אלצע לא גמרינן צה ימין ות"ק דלעיל כר"ש סבירא ליה: ות"ק, דאמר כמשפט חטאת צהמה: ור"א ברי"ש. דאמר כמשפט חטאת העוף ומפיק היקישא לאחתות ראש וגוף: מו"ל עורף. צעולה מנא להו תרתי לא מצי גמרינן מיניה דאי מצטרבח לן היקישא למול עורף תו לא ילפת מיניה אחתות ראש וגוף דחילוקא דוהקריצו לגמרי ממעט להצדלה צעולה מדין חטאת דהכי משמע חלק הכתוב צעולה ממליקת חטאת והטעינה הצדלה וכל שישנו צשמיטה ישנו צהצדלה": גמרי מליקה **במליקה**. צמה מצינו מה מליקה האמורה צמטאת פירש לן צה הכתוב מול עורף אף כל מליקה אינה אלא ממול עורף: **מתני'** בתורין, לשון משנה: ה"ג צמתניתין תחלת הציהוב שבוה ושבוה פסול. תחלת הציהוב כשמחמילין להציא נוטה יפה כהוצה סביב לצואר פסולין בזה וצה כן מפרש"ל צגמרא דצניי יונה פסולין משום גודלן וצתורין מפני קוטנן דינאו מכלל קטנים ולכלל גדולים לא צאו: **גמ'** תורין" גדולים ולא קטנים. אתורים דקרא קאי: גדולים ולא קטנים. לקמיה מפרש מאי משמע: שיכול והלא דין הוא. אי לאו דכתיב תורים הוה ילפינן מדינא דקטנים כשרים: ומה

והלא דין הוא משמע דנלאו האי קרא היה לי לומר כן: **שיכול** ומה ביני יונה בו. פירוש אי לאו קרא דתורים הייתי מכשיר אפילו קטנים מקל וחומר ואם תאמר ואי לא כתיב קרא דתורים לא הוה ידעינן תורין כלל דכשרים לקרבן וש לומר דהכי פירושו שיכול אי לאו דלקיש רחמנא תורים לצני יונה דמינה ילפינן צסמוך דתורין קטנים לא אלא היה כתוב תורים רחוק מצני יונה דהשתא היה משמע תורים צין גדולים צין קטנים ואפילו צלא קל וחומר הוה ידעינן אלא דניחא ליה למנקט למילף צקל וחומר אי נמי דהוה מצי למכתב צני יונה ותורים דהשתא לא הוה מקיש תורים לצני יונה דאיכא למימר דקאי נמי צני אתורים ומכל מקום גדולים כשרים מדלא כתיב צהדיא צני יונה וצני תורים והוה אמינא מקל וחומר דכולם כשרים ת"ל תורים דמשמע גדולים דוקא כדמפרש לקמן דומיא דצני יונה: ומה

הכל שוחטין פרק ראשון חולין

כב.

ואפילו קודם הזזה פליגי וא"ת לרצ חסדא ולרצא ואצי אמאי מוקמי מתניתין^[א] דלא כר"א צ"ר שמעון הא לכאורה מתניתין קודם הזזה איירי דומיא דרישא דקתני חטאת העוף כיצד הוא עושה מולק ראשו ממול ערפו ואינו מדביל ומוזה כו' וי"ל דמשמע (א) ליה דמתניתין

פוסל צכל ענין אפילו לאחר הזזה משום דקא"ר אלעזר צ"ר שמעון שמעתי שמדילין ומשמע דקאי אמתניתין וצא לחלוק עליה ור"ת פירש דהא דקאמר רבי שמעון צן אליקים מאי לא יצדיל דקרא אינו צריך להצדיל היינו צשעת מצוי דלדס הוא צריך וכשמצדיל כל שכן שמוציא"ט דס וצשעת הזזה דוקא קאמר קרא לא יצדיל כלל אזל אשעת מיצוי קאמר קרא לא יצדיל אין צריך להצדיל ושצקיה לקרא דליהו דחיק ומוקי אכנפסיה^[ב] ומרווייהו משתמעני מיניה דמדאפקיה צלשון לאו קדריש צשעת הזזה לא יצדיל ולאסור אף צשעת מיצוי לא אתא קרא דמוהקריצו (צ) נפקא"ל דחילק הכתוב צין חטאת העוף לעולת העוף ולכן י"ל דאתא קרא למימר נמי דצשעת מיצוי אס ירכל לא יצדיל והא דקאמר לא שמיע להו דר"ש צן אליקים דמשמע צצא לחלוק על רצ חסדא ורצא ואצי היינו משום דלר"ש צן אליקים אין לחוש כשמצדיל אחר הזזה שעושה מעשה עולה צמטאת דמצות חטאת נמי כך היא דקרא אין צריך להצדיל קאמר וא"ת ולרצ הוהא דאמר משמיה דרצ צמעילה צפרק חטאת העוף (דף ס:.) דמיצוי חטאת העוף לא מעכב אמאי פסלי רצנן כשמצדיל אחר הזזה והא אין כאן מעשה עולה דמתחך צשר צעלמא הוא כדפרישית לעיל ולמאי דפירשתי ניחא דללמא רצ הוהא סצר כרצצ"א (א) דפי' קודם הזזה ופליגי קודם הזזה אזל לפירוש ר"ת

קשה דאפילו לרצצ"א לא פליגי אלא לאחר הזזה וליכא למימר דלרבנן דמתניתין דוצחים (דף סד:) מיצוי חטאת העוף מעכב ורצ הוהא סצר כר"א צרבי שמעון דהא מהדר הש"ס צמעילה לאוקומי כל סתמא דמתניתין כוותיה וי"ל דיעמיד מתניתין דקתני הצדיל פסול קודם הזזה ואחי אפילו כר"א צרבי שמעון וסוגיא דוצחים דקאמר מתניתין דלא כרצצ"ש אחי כרצ אלא צר אהצה דקאמר צמעילה דדס"ל מיצוי חטאת העוף מעכב ואיכא רצנן (ד) דפליגי עליה דרצצ"ש אפילו לרצ הוהא דמדקאמר שמעתי שמצדילין משמע דפליגי רצנן עליה וסצרי דמיצוי מעכב אזל סתם מתניתין דוצחים אחי שפיר כוותיה כדפירשנו: **ת"ל** והקריבו. מה שפירש צקונטרס דאיפכא ליכא למימר דרבי ישמעאל אקרא דומלק והקטיר סמוך אין נראה דמומלק והקטיר ליכא לאויכותי מיניה דלא נימא איפכא דהא אינטריך לראשו של מוצה אלא מסצרה צעלמא אית ליה לרבי ישמעאל דלמול עורף אקשיניהו דעד דלת"ק ורבי אלעזר לא צעו קרא למול עורף אלא ילפינן צמה מיצוי מליקה ממליקה: **ואידך** כהונה **בעי אצבע**. צסוק התודה (מנחות פג.) משני ידו הימנית כדי נסצה וצסוף דס חטאת (וצחים דף סד.) משני מרווייהו (ה) כי הכא^[ב] ונראה דלמ"ד דצר הלמד צג"ש אינו תחור ומלמד צהיקס צ"ל כדי נסצה דאלצע חטאת"ל גופיה יליף צגזרה שוה ממזורע דהיינו ימין^[ג] צפ"ק דוצחים (דף ג.) וצפ"ק דמנחות (דף י.) ואס כן היכי מצי למילף עולת העוף מחטאת מהיקישא דכמשפט: **נמצא** כשר בתורין בו'. אצרייתא דהכא לא שייך למידק האי נמצא למעוטי מאי כדדייק לעיל^[ד] אמתניתין דנמצא כשר צשמיטה פסול צמליקה דהך צרייתא אמתניתין קיימא לפירוש דתורין גדולים כשרים כו' והדר מסיים נמצא כמו שאמרה משנתינו^[ה] אזל לעיל לא צריך למתני כלל נמצא דכבר אשמועינן רישא דשמיטה מן הצואר ומליקה מן העורף ואס שינה צוה וצה פסול: **שיכול** והלא דין הוא. צשום דוכתא ל"ג מרווייהו"ל דשיכול משמע דאי לאו האי קרא לא הוה אמינא הכי אזל

ומה ביני יונה בו. פירוש אי לאו קרא דתורים הייתי מכשיר אפילו קטנים מקל וחומר ואם תאמר ואי לא כתיב קרא דתורים לא הוה ידעינן תורין כלל דכשרים לקרבן וש לומר דהכי פירושו שיכול אי לאו דלקיש רחמנא תורים לצני יונה דמינה ילפינן צסמוך דתורין קטנים לא אלא היה כתוב תורים רחוק מצני יונה דהשתא היה משמע תורים צין גדולים צין קטנים ואפילו צלא קל וחומר הוה ידעינן אלא דניחא ליה למנקט למילף צקל וחומר אי נמי דהוה מצי למכתב צני יונה ותורים דהשתא לא הוה מקיש תורים לצני יונה דאיכא למימר דקאי נמי צני אתורים ומכל מקום גדולים כשרים מדלא כתיב צהדיא צני יונה וצני תורים והוה אמינא מקל וחומר דכולם כשרים ת"ל תורים דמשמע גדולים דוקא כדמפרש לקמן דומיא דצני יונה: ומה

עין משפט

נר מצוה

ספר חסידים

קנט א מיי פ"ה מהל' עבודת יוה"כ הל"ג:
קם ב מיי פ"ג מהל' אסורי מוצה הלכה ב:

ספר חסידים

רבינו גרשום

ות"ק וכו' מאחר דנפקא לן מומלק והקטיר. כלומר מאחר דנפקא לן הבלדה בעולת העוף מומלק והקטיר מה הקטרה הראש בעצמו והגוף בעצמו אף מליקה וכו' כלומר והקריבו למה ליי: השתא דכתיב והקריבו. שדינו מובדל מחטאת העוף דרוש ביה נמי הא. מה הקטרה הראש בעצמו והגוף בעצמו אף מליקה כו': ידו הימנית מדרבה בר בר חנה נפקא. כלומר ובהטאת בהמה כתיב בה כהונה: ואידך כהונה בעיא אצבע. כלומר אצי"ג דכתיב כהונה לא נימא יד ימנית עד דכתב אצבע אבל אי כתב אצבע אצי"ג דלא כתב כהונה משמע יד ימנית והכא בחטאת בהמה כהונה איכא אצבע ליכא:

ספר חסידים

תורת אור השלם

א) והקריבו הפהן אל הפופה ומלק את ראשו והקטיר הפופהה ונמצת דמו על קיר הפופה: (ויקרא א, טו)

ב) ואת השני יעשה עלה פמשפט וכפר עליו הפהן מהפאתו אשר קטא ונסלה לו: (ויקרא י, יא)

ג) והקריב אהרן את פר החטאת אשר לו וכפר בעדו ובעד ביתו וישחט את פר החטאת אשר לו: (ויקרא טו, יא)

ד) אשר צנה יי את משה בחר סיני ביום צאתו את בני ישראל להקריב את קרבניהם ליי במדבר סיני: (ויקרא י, לח)

ספר חסידים

ליקוטי רש"י

ת"ל והקריבו. ומינה נפקא לן לר"א צרבי שמעון הצדלה צעולת העוף צכל שסותין ולא דרש ומלק והקטיר כדרש"י לעיל מה הקטרה הראש בעצמו כו' דמיפוק ליה הצדלה מהתם דהך צברה לית ליה סימלוק את כולן] אלא דוקא רוצ גנים וילף לה מקראי ואפילו רצנן דפליגי עליה התם עיקר הצדלה צעולה לא נפקא להו אלא מוהקריצו דמשמע חלק את זון מה חטאת (ובחים סו.) **מכיום צוותו נפקא**. חטאת ושאר וצחים (מנחות פג.) כדי נסבה. שלא ללוקן (נסיה יט:) מידי דלא אינטריך למיתויה ומיניה צמדי

[קידושין ה:]. מדרבה בר בר חנה **נפקא** וכו'. וקס"ד או אלצע או כהונה ואין לן צכל אלו שלא נאמר כהן צהקרבנן (ובחים צה:). או כהונתו כגון כההן או כההניס (שם כד:). כהונה **בעיא אצבע**. לרבי שמעון אף על גב דכתיב כהונה לא אמרינן ימין אלא אס כן כתב אלצע (צהדה) (מנחות י.). וצמטאת מרווייהו כתיב ולקח הכהן מדם החטאת באלצעו (ובחים צה:). [המשך בסוף המסכת]

רעה) גם מה שאמרת בפולין החדשים שסמך לגמור מצוי בהן במקום הרחש מקום שחור ונכר ראשו של רחש וגופו אינו ניכר אלא מהפול בעצמו שמשונה קצת מהפול עצמו אם אסור רחש זה אם לא אם נדמה אותו לעכבר שחציו בשר וחציו אדמה שהנגוע בבשר טמא ובעפר טהור כמו ששינוי בפרק העור והרוטב (דף קכ"ו ב) אם לאו.

תשובה הרחש ההוא מיד נודע מקומו שמקומו משהיר וכלו הוא נברא וזה קטן מאד מאד וכמה פעמים נסינו ונוטלין אותו ממקומו ומניחין על צפורן האצבע והוא רוחש והולך ולפיכך אנו מורגלין שבכל מקום שמשחיר בפולין נוטלין קצת בעומק וזו היא בדיקתו והכשרו. ואפילו למה שאתם סבורים נראה שיש לי לאסור יותר מאותה של עכבר דהתם לענין טומאה ולגבי טומאה מקילין לפי שאין מרבין בטומאה אבל כאן כל שנתרקם קצתו הרי זה אסור דלא בעיא רוחש ממש אף על פי שרש"י ז"ל נראה שסובר כן בחולין (דף ס"ז ב) אלא כשהוא מתחיל להיות מין רוחש יש לאסור וכדרך שאנו אוסרין ביצה שנמצא דם בחלמון שלה כאילו כבר נתרקמה משום דכל שיש דם בחלמון אמרינן שדא תכלא בכולא ואף בעכבר טמאו את הבשר וכל שכן בענין איסור אכילה.

רעו) שאלת הא דגרסינן בפרק קמא דשחיטת חולין (דף כ"ב) גבי כמשפט ביום

מביום צוותו נפקא סלקא דעתך אמינא הני מילי חטאת העוף אבל עולת העוף אימר לא קא משמע לן. וקשיא לי מאי אולמא דחטאת העוף דתיליף מביום צוותו טפי מעולת העוף. ורצו לתרץ לי דלא ילפינן למד מלמד בקרשים ולא ידענא מאי קאמרי.

תשובה גם אנכי לא ידעתי ואם הקושיא קושיא דבריהם לא יעלו ארוכה לה. אלא שהקושיא

אינה דגירסא משובשת נודמנה לך ואנן הכי גרסינן ביום מביום צוותו נפקא כדי נסבא. כלומר בכל הקרבנות כתב ביום צוותו להקריב דאלמא בין חטאת בהמה בין חטאת העוף ועולת העוף וכן כל הקרבנות מהתם נפקא דכולהו ביום ולא בלילה. ופריק אין הכי נמי ומאי דקתני מה חטאת בהמה ביום כדי נסבה ואין העיקר אלא מה חטאת בימין. וכן הגירסא בכל ספרינו ורש"י ז"ל זה לשוני מביום צוותו נפקא למה לי למילפה מחטאת בהמה הא בכולהו קרבנות כתב ביום צוותו להקריב דמשמע ביום ולא בלילה וכל הקרבנות במשמע עד כאן לשון הרב ז"ל.

רעו) פרפ"א, שאלת כבש אחד נמצא בו נקב אחד בחזה כנגד הלב מפולש אבל לא נגע בלב כלל ולא באחד מן האברים שנקיבתו במשהו. ויש מי שחושש משום דריסה ואינו שלא חששו אלא בשיש ידיים מוכיחות ובספק כלבא ספק שונרא אמרו להקל אימר כלבא. וכן מוכיח אווזא דבי רב אשי.

תשובה מסתברא שהוא אסור ולא משום חשש דריסה וכמו שאמרת אלא כל שעובר לחלל חוששין לנקיבת אחד מן האברים שנקיבתם במשהו

כשור הנסקל שנתערב בין השוורים דבעלי חיים לא בטילי ולפיכך לעולם אסורין עד שיאבד או שיאכל אחד מהן. ועוד שיאכל שנים שנים אלא אם נתפזרו מעצמן דאז מותרין כדאיתא התם. וכן נמי בשרש אחד מהם ולא ראינו בשעת פרישתו ממקום קביעותו וכמו שאמרו בנמצא הלך אחר הרוב. והוא הדין בטבעת של עבודה זרה שנפלה לריבוא שכולן אסורין וכן בחבית של תרומה שנפלה למאה חביות סתומות שאין להם בטלה שכל אלו משום חומר התערובות הא בשאר האיסיירין שבטלין ברבוי בין שתאמר חד בתרי בין שתאמר בששים או במאה או במאתים לא אמרו אלא הרי הן בטלין ואין צריך להריב אלא בתרומה משום גזל השבט ולא שנאבד או שנאכל אחד מהן ואלו דברים ברורים הם ואינו רואה בזה שום גמגום. ואותן שסבורים לומר דאפילו יבש ביבש בכל האסורין אינו בטל בפחות מששים אמרו דהוא הדין ביבש שנתערב בפחות מששים שאם נפל אחד מהן לים השאר מותרין והוא שיאכלם שנים שנים. אבל לפי מה שכתבתי דיבש ביבש בטל חד בתרי לא שייך למימר הכי דלעולם כל שנתערב חד בתרי בטיל. גם מה שאמרת שאם אמרתי שנאבד מהם החרשת תמה אני על כיוצא בך כי מדברייך נכר שלא עמדת בזה על דברי הראשונים ז"ל כי יש מגדולי המורים שאמרו שלא התירו בנפלה אחת מהן לים אלא בחומרי התערובות כלומר בשנתערב במאה ואחד כתרומה או באחד ומאתים כערלה או לאסור כל תערובת כשור הנסקל ויין נסך אבל בשנפלה לפחות מששים אף על פי שנפלה אחת מהן לים לא נתיר את השאר. וכבר כתבתי אני כל זה בשער שני של תערובות ובארתי שם ביאור רב וכל אותה שמועה שבתחלה פרק התערובות (דף ע"ד) בטבעת של עבודה זרה וחבית של תרומה כתבתי שם בחסד עליון וכמדומה שאין בידיכם הארוך וחמסי על המעתיקים הקצר ואין בעיר הארוך כי הארוך העמדתי כצנה וסוחרה לחצי התופסין וחושבין אולי כתבתי מה שכתבתי כמתנמנם והעומד על הארוך ידע מי הביאני לומר מה שאמרתי עוד אני תמה כי גם בקצור בית שני של תערובות נתבאר כן וכמדומה שאף על זה לא פקחת עיניך.

רעו) שאלת עוד במה שכתבתי בשעת הכשר האוכלין עדשים יפילים וזתים הרחש מצוי בהן הרבה במחור ולפיכך צריכין בדיקה. ונסתפק לך אם בדק קצת ולא מצא אם נחזיק אותו במין שאין הרחש מצוי בהן במחור ושוב אין צריך לבדוק או צריך לבדוק כל אחת ואחת.

תשובה המינין הללו בלי ספק הרחש מצוי בהן ולפיכך אעפ"י שבדק קצתן אין בדיקת הקצת מסהרת חברותיה כי באמת אין הרחש מצוי ברוב ומכל מקום הוי מיעוט המצוי וכל שמצוי אין סומכין על בדיקת הקצת ולא על בדיקת הרוב והמשל בזה בדיקת הריאה שהיא מיעוט המצוי ואין סומכין בדיקת המקצת על בדיקת המקצת ואפילו על הרוב.

ה. ויהי ארי יחוב לחרא
מאלין, וינדי, דחב עליה:
ו. וייתי ית אשמה לקדם
ז. על חובתיה דחב,
נוקבא מן ענא אפרתא, או
צפירת עזי לחטאת, ויכפר
עלוי, פהנא מחובתיה:
ז. ואם לא תמטי ידיה
במסת [ג"י אפרת] סיתא,
וייתי ית חובתיה דחב,

תרין שפנינין, או תרין בני יונה לקדם י. חד לחטאת וחד לעלתא: ח. וייתי יתהון לות פהנא, ויקריב, ית
דלחטאת קדמותא, וימלוך ית רישיה, מקביל קדליה ולא יפריש: ט. וינדי, מדמא דחטאת על כותל מדבחא,

וְהָיָה כִּי־יֵאָשֶׁם לְאַחַת מֵאֵלֶּה וְהִתְוֹדָה אֲשֶׁר חָטָא עָלֶיהָ: וְהָבִיָּא אֶת־אֲשָׁמוֹ
לִיהוָה עַל חֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא נִקְבָּה מִן־הַצֹּאן כְּשֶׁבֶה אוֹ־שְׁעִירַת עִזִּים
וְלִחֲטָאת וּכְפָר עָלָיו הִכְהֵן מִחֲטָאתוֹ: וְאִם־לֹא תִגֵּעַ יָדוֹ דֵּי שָׁה וְהָבִיָּא אֶת־
אֲשָׁמוֹ אֲשֶׁר חָטָא שְׁתֵּי תָרִים אוֹ־שְׁנֵי בְנֵי־יוֹנָה לִיהוָה אֶחָד לִחֲטָאת וְאֶחָד
לְעֹלָה: וְהָבִיָּא אֹתָם אֶל־הַכֹּהֵן וְהַקָּרִיב אֶת־אֲשֶׁר לִחֲטָאת רִאשׁוֹנָה וּמִלֵּךְ
אֶת־רִאשׁוֹ מִמּוֹל עֲרָפוֹ וְלֹא יִבְדִּיל: וְהָיָה מִדָּם הַחֲטָאת עַל־קִיר הַמִּזְבֵּחַ

רס"ג (ה) והתודה, ואחר הודה במה שחטא²⁶.
(ו) אשמו, קרבנו.
(ז) אשר חטא, על אשר חטא.
(ח) ממול ערפו, מכנגד אחוריו²⁷.
26 ואין בפסוק זה שום ציווי להתודות. 27 ומוסב על ראשו, כלומר ממול
אחורי ראשו, החלק העליון של גב הצוואר.
(ח) ולא יבדיל, סימן אחד ימלק ולא שנים.
(ט) והזה מדם החטאת, אוחז בגוף³¹ ומזה מרחוק והנשאר
ימצה, אבל עולת העוף אין בו הזייה אלא ונמצה (לעיל א טו).
31 ראה רש"י מנחות ב ב ד"ה הוזה.

(ז) ואם לא תגיע ידו, כי היד היא העושה כל מלאכה, ראב"ע
והיא הקונה, רמז למי שאין לו⁵⁵. אחד לחטאת ואחד לעולה,
ויאמר רב יצחק⁵⁶, כי טעם אחד לעולה, בעבור שלא תגיע
ידו, אולי עלה על רוחו מחשבה⁵⁷. והקרב אלי שהאחד כנגד
האמורים⁵⁸, והשני חטאת כמשפט⁵⁹.

55 היד משמשת השאלה לבחור האדם לרכוש ולתת. 56 כנראה שהכוונה לרב
יצחק נאמן. מראשוני גאוני סורא. 57 אפשר שעלתה על רוחו מחשבה לא טובה
והרהר על ההשגחה שהוא דל ואינו יכול להביא כבש לחטאת. ולכפר על מחשבה
לא טובה זו נחתיים בקרבן עולה, שתכפר על מה שחטא ברוחו. 58 שישנם
בחטאת בהמה, ואינם בחטאת עוף, והקריבים על המזבח כעולה. האמורים הם
החלקים הפנימיים של הקרבן שנשרפו על המזבח. 59 שהרי מעיקרו נחתיים
בחטאת.

(ו) והביא את אשמו, אינו טעון נסכים אבל טעון הוא סמיכה⁴². חזקוני
(ז) ואם לא תגיע ידו, אין אומרים לו ללוות, ואין אומרים לו
עסוק באומנותך. יש לו שה ואין לו צרכיו, מנין שיביא
קרבן, ת"ל: די שה⁴³. אחד לחטאת ואחד לעולה, הואיל
ואין לו למזבח בחטאת העוף רק דמה שאינה אכילה, לפיכך
צריך להביא שנים אחד לחטאת לאכילת הכהן ואחד לעולה
לאכילת המזבח⁴⁴, אבל כשעשיר חייב חטאת דיו בכשבה או
שעירה לפי שיש ממנה הכשר אכילה לכהן והאימורים אכילה
למזבח.
(ח) והקריב את אשר לחטאת ראשונה, ולא לגבי מזבח דהא
קים לן חטאות החיצונות נאכלות, אלא מאי "והקריב" ומלק
והזה והנשאר ברם ימצה⁴⁵. ולא יבדיל, סימן אחד ימלוך ולא
שנים.

42 תו"כ חובה פרשתא י ב. 43 תו"כ שם פרק יח א. 44 ראה ראב"ע
ורמב"ן. 45 כלומר זה שנאמר "והקריב" אינו לגבי מזבח, אלא מאי "והקריב",
נתינתו אל הכהן למליקה והזיה.

רמב"ן (ה-ו) והתודה אשר חטא עליה והביא את אשמו, אין הסדר
כן²⁷, אבל הוא מביא החטאת וסומך עליה ומתודה כענין
שנאמר להלן וסמך אהרן את שתי ידיו על ראש השעיר
החי והתודה עליו את כל עונות בני ישראל (להלן טז כא).
אבל לא אמר כאן "וסמך ידו" בעבור שפירש בכל החטאות
למעלה²⁸, שהם טעונים סמיכה, וכן בקרבנות הנדבה²⁹, ולא
פירש הוידוי למעלה בשאר החטאות³⁰. ועל דרך הפשט יראה
שאמר בכאן והתודה בעבור כי שבועת העדות יביאו קרבן
על זדונה, וכן בשבועת הפקדון, הזכיר והתודו את חטאתם
אשר עשו (במדבר ה ז), אבל בחטאת השגגה³¹ לא יזכיר וידוי,
אבל על דעת רבותינו³² והתודה אשר חטא עליה, על כל
הנזכרים בפרשה אף טומאת מקדש וקדשיו ושבועת ביטוי
שהן בשוגג, ושאר כל חטאות למדנו מכאן. אבל הזכיר הוידוי
בכאן מפני ששבועת העדות ושבועת ביטוי אין בזדון כרת
והצריכו וידוי, וכל שכן למעלה בחטאות קבועות שיתודה על
חייבי כריתות. ורבותינו³³ אמרו כי והתודה אשר חטא עליה,
כלל לכל חטאות שטעונין וידוי, והכתוב בפרשת נשא ואשמה
הנפש ההיא והתודו את חטאתם אשר עשו (שם ו-ז), להביא
כל האשמות, כך מפורש בספרי³⁴. ושם דרשו "ואשמה הנפש
ההיא והתודו", בנין אב לכל המתים³⁵ שיטענו וידוי.
(ז) ואם לא תגיע ידו די שה, הקל הכתוב על החוטא באלו

27 כלומר, אין הסדר כפי הכתוב, אלא קודם מביא אשמו ואחר כך מתודה.
28 לעיל ד ד, טו, כד, כט. 29 שם א ד; ג ב, ח, יג. 30 ולמעלה
לא פירש וידוי בחטאת וסמך על זה (טור). 31 חטאת שבאה על השוגג אינו
מתודה (שם). 32 ספרי וזוטא במדבר ה ה. 33 ספרי נשא ב. 34 המומתין.

ר' מנח הואיל ומחילות תופסות והלקוח תופס [דלקוח אין לו פדיון כאלו נכנס לירושלים] כשם שנאמר במחילה כך נאמר בלקוח היינו ההצדל בין נטמא באב הטומאה לנטמא בולד הטומאה, וז"ב, ועיין בתוס' פסחים (דף ל"ח) ובזבחים (דף מ"ט) ודו"ק:

הלכה ג אין נלקח בבסוף מעשר כו':

אמרתי להעתיק מה שכתבתי בחידושי לחולין (דף כ"א) בגמ' ר' ישמעאל אומר כמשפט חטאת

העוף כו' עי"ש. הנה רש"י ותוס' נדחקו להבין טעמא מהיכא מפקי הכ דבא מן החולין, ובהגהות יפה עינים כתב להעיר דלר' ישמעאל דבבא דירושלמי דעירובין דדוקא וולדי ולדות הארץ נקחין בכסף מעשר ובבבלי שם אמרינן דלהאי מ"ד אינן נקחין עופות דמן הרקק נבדלו, וא"כ עופות אינן נקחין בכסף מ"מ ולא נריך קרא. ונראה עפ"י מש"כ בתוס' פרק השוכר את הפועל (דף ס"ב) דהא דממעט דבר דלאו פרי מפרי ולאו גדולי קרקע זה דוקא היכא שלוקחין בכסף מ"מ שיהא קדושת מעשר חלה על דבר הניקח והמעות יאלו לחולין אבל היכא שלוקחין באופן שהמעשר יהא נשאר בקדושתו אלל הלוקחין זה המוכר ובבבלי זה לוקח מאתו דברים אחרים בזה לא ממעטינן מקראי כן פירש רבינו יהודה עי"ש, ולפ"ז א"ש דאם לוקח עופות בכסף מעשר שיהא נשאר הכסף בקדושתו אלל המוכר בזה מצי לקנות עופות וע"ז בעי קרא למעטן דמן החולין דוקא מציא ולא עבור כסף מעשר דילפינן מפרו של אהרן דכתיב ושחט אהרן את פר החטאת אשר לו מאשר לו ולא משל מעשר דאשר לו דריש כמו מאשר לו וא"כ אף באופן זה אינו רשאי להביא שיהא המעות בקדושתן, וכן ר' אליעזר יליף במנחות מפסח מזריס דאינו בא ממעשר דעדניין לא היה מעשר ג"כ שבאופן זה אינו בא רק מן החולין ודו"ק:

אך על החוספות עדיין נע"ק דהקשו הא עולות אינן נקחין בכסף מעשר דבעי ואכלת פרט לעולה שאינה נאכלת ולפ"ז לק"מ דהא דממעט עולה היינו שיהא המעשר יואל לחולין ובה יקח לעולה אבל היכא שהמעשר ישאר בקדושתו אלל הלוקחין ועבור זה נותן לו עולה הלא לא גרע ממלבושין וכי"ז דשרי לקנות לחי דומיא דמת. ועוד קשה הא כיון דממעטינן מאשר לו מע"ש על כרחין דבבא דמעשר

ממון גבוה הוא דאי ממון הדיוט הלא אשר לו מיקרי וכיון דבבא דממון גבוה הוא הלא לא מצי לתת המעשר לאיש באופן שישאר קדושת מעשר עליו ביד המקבל ויקח ממנו עבור זה דבר שאינו ניקח בכסף מ"מ, דגדולה מזו מלאנו בקדושין (דף נ"ד) דלתת במתנה לא מצי יהיב מע"ש למ"ד ממון גבוה, בשלמא ליקח דבר שחלה עליו קדושת מעשר זכות זכתה לו חורה לאכול משל גבוה ולקנות דבר הנאכל בכל אשר חאה נפשו אבל לקנות דבר שאינו חל על החליפין קדושת מעשר מי מצי הלא אף במתנה לא מצי יהיב ופשוט. ודברי רבנן בחוס' ב"מ (דף נ"ג) ד"ה והן נכסי כהן בחד חירון שכתבו דלר"מ דממון גבוה ג"כ שרי לקנות מלבושין תמורה, דאם באופן דישאר המעשר בקדושתו בכ"מ שהוא הלא לא מצי דלא גרע ממתנה [ואולי גלי קרא דלחי דומיא דמת דבבא ג שרי וזכיא ליה רחמנא כיון שנהנה מחמורתו וזה נ"ע דאטו בשביל הנאתו מהמלבושין שהן חולין יהא זכי ל"י רחמנא לתת המע"ש מידי דאפילו במתנה לא מצי יהיב ויעויין פסחים (דף נ') לקנות זו חלוק שנאמר החייהו משה ולא דמי ועיין בקדושין (דף נ"ו) חד"ה אבל במתכוין להוציא כו' אלא המעות יהי' בקדושה כו' יעו"ש דזה לרבי יהודה דמע"ש ממון הדיוט והוי מכר] ואם לומר שיהא חל קדושת מעשר על המלבושים זה איננו מעט מקרא דדוקא פרי מפרי וז"ע, ויעויין חוס' יצמות (דף ע"ג) דכתבו בפשיטות דלר"מ דאמר ממון גבוה לא מצי לקנות מלבושים וזה עיקר. נחזור לדברינו דקשה למה נדחקו חוס' הלא פשוט לר' ישמעאל דעופות אינן נקחין דבעי וולדי הארץ:

והנראה לנו דצירושלמי פ"ג דמע"ש ה"ב אמר שלמים שלקחין בכסף מ"מ פקע מהן קדושת מעשר ולהכי כי הומו סבר דאינו מוסיף המקדיש רק חומש אחד לא שני חומשין, וכן פסק רבינו לקמן הי"ח דפקע מהן קדושת מע"ש. א"כ א"ש דכל הנך דממעטינן מידי דלאו פרי מפרי זה דוקא באופן שיהא חלה קדושת מע"ש על דבר הניקח לכן בעי פרי מפרי וגדולי קרקע או וולדות הארץ, אבל לשלמים שיהא חל קדושת שלמים ויפקע מהן קדושת מעשר ע"ז לא בעי כל הנך תנאים כיון דקדושת מע"ש נפקע ונחבטל לגמרי לא על המעות לא על דבר

הניקה לכן הוה"ד גם עופות הו"א דנקחין לחטאת ועיין בפירוש הר"ש על המשנה סוף מע"ש צידון ליקח מלבושין יעו"ש ודו"ק:

אולם ליישב קושיית רש"י ותוס' דמהיכן ילפי ר' ישמעאל וראב"ש הך דמן החולין וציוס וצידו הימנית נראה דנפקא להו מחטאת העוף בהיקשא דכמשפט חטאת העוף, ואי דחטאת העוף גופיה בהיקשא אחי מדאיתקרי חטאת וצקדשים אין למדין למד מן הלמד, ו"א כיון דליף ענין הלמד מחטאת העוף דבר הכתוב בגופיה זה מול עורף או כשהוא אחוה הראש בגוף מזה, למד נמי מחטאת העוף דבר הלמד מחטאת בהיקשא וצכה"ג למדין, ואע"ג דר' ישמעאל בסוף פרק איזהו מקומן גם דבר הלמד ממנו ודבר אחר סבר דאין למדין זהו גמר וכמו דפרש"י על הא דאמר חוץ מצפנים בחדא זימנא גמר דכיון דהו"א דלמוד ממנו דבר המפורש בו למד הכל צבת אחת ויעיין בתוס' יומא (דף נ"ד) ד"ה חוץ מצפנים כו' דדוקא מה דהוי חד ענינא יעו"ש. ונראה דגם הכא הוי חד ענינא וכמו שנבאר בס"ד. דצפ"ג דמע"ש תנן אין לוקחין תרומה בצקף מעשר מפני שממעט אכילתה אמר כו' מה אם הקיל בצחי שלמים שהוא מציאן לידי פיגול כו' לא נקל בתרומה אמרו לו מה אם הקיל בצחי שלמים שהן מותרין לזרים. ובתוספתא תנינא ע"ז אמר להם ה"ש והלא שלמים יש בהן משום חזה ושוק שהן אסורים לזרים, וצריך מוצן דלמה לא אמר שכן איכא אימורים אך באמת אימורים לא חזי לאכילה שהן חלב רק קונה אותן דצעי למיכל בשרא והוי כיון שניקה אגב קנקנו ואין אגב גיזתה כו' דמרצה בפרק בכל מערבין מקראי, אמנם הלא איכא יותרת הכבד ושחי כליות. אולם באמת מאימורים לא קשה שהרי האימורים מחירין את הבשר לאכול לצעלים שכל זמן דלא מקטירי אימורים לא מתאכיל בשר ואף חלק הצעלים כדמוכח פסחים (דף ע"ח) גבי שלמים [ועיין תוס' וצחים (דף מ"ג) ד"ה והלבושה] דאמר ומה אימורים דכי איתנהו מעכבי יעו"ש והוי כמו יין שמינטרי אגב קנקן, אבל חזה ושוק הלא אינן מעכבין אכילת בשר לצעלים, ורבנן סברי דכיון דחד גופא הוי וכדאמר בעור (בריש פרק בכל מערבין) ועוד דכל כמה דכהנים לא אכלי בשר צעלים לא

מתכפרי דואכלו אשר כופר זהם כחב כדאמר בפרק חמיד נשחט לא חיישי ונקנין אגב בהמה אע"ג דאין בהם אכילה. [ומתוספתא דא מוכח דלא כמוש"כ הכס"מ בשיטת רבינו פ"ו מפסוהמ"ק ה"י דלקצת הקרבן דממעט אכילתו לא חייש ויש לחלק בין מע"ש לקרבן ועיין] וחזינא דפלפלו ר"ש ורבנן זהו דנקנין שלמים וממעט אכילתן ועיין ירושלמי לענין לקח בהמה לבשר תאווה וילדה בכור אם קרבו האימורים דמפקע אכילתן יעו"ש צפ"א ה"ב, אבל דא ברור דבין לר"ש בין לרבנן המירה תורה ליקח בהמה לשלמים אע"ג דממעט אכילתן משום דע"י קדושתן ממעט באכילתן דמיקדשי טפי מקדושת מע"ש ואסורים לישראל מפני זרות. וכיון שכן א"ש, דנתבונן דתוס' הקשו למה לי קרא דעולה אינו ניקח אלא מן החולין הא בפרקי ממעט נדבה עולה משום דליכא צה אכילת אדם. ונראה דכאן חייבה התורה להציא חטאת ועוף תחת חטאת בהמה וזה כמו שכתב הראב"ע דתחת האימורים של חטאת בהמה חייבתו תורה לעני להציא עולת העוף דבחטאת העוף ליכא מידי דהקרבנה דעולה לכהנים וכיון שכן המה ביחד כמו קרבן בהמה דאיכא ציה אימורים ואכילת אדם לכן סלקא אדעתין דשניהם ביחד מציא העולה אף מן המעשר, דשניהם יחד הוי כמו קרבן שלמים דאיכא צהו אכילת אדם ואכילת מוצח באימורים ביותרת הכבד ושחי כליות דמותרין לאדם ולגבוה סלקי ואליה צבצב דלגבוה, וע"ז מביעי לן קרא הכא [וכפי הנראה משו"ה חני תנא ציוס דאע"ג דציוס לוותו כחב סד"א כיון דנגד האימורים דבחטאת בהמה מציא העוף והקטרת אימורים כשרה צלילה סד"א דעולת העוף כשרה צלילה, נ"ב אח"ז ראיתי בשו"ת רשב"א סי' רע"ו מה שנשאל על לשון הגמ' בחולין ההוא מציוס לוותו נפקא. סד"א הני מילי חטאת העוף אבל עולת העוף אימא לא קמ"ל ותמהו וכתב דגירסא משושט היא יעו"ש ולפי מה שפירשנו היא נוסחא דווקנית ושמחתי מאד שהנחתי ה' דרך אמת¹² והפירוש הוא בעולת העוף הצאה עם החטאת כמוש"כ דאחי תחת האימורים של חטאת בהמה וסד"א דהוי כמו הקטרת אימורים דכשרה צלילה קמ"ל. (מלואים). ואפ"ה לא ניחא לגמרא משום דכיון דצעי צה עבודה דמעכבא תחלת עבודה אכולהו כיל רחמנא

נז. וכבר נודע מה שסיפר המקור ברוך שהרשב"א נתגלה לרבינו בחלום והסכים עמו לביאור זה.

בקרר דזאח תמורה לעולה משא"כ לענין הצאה ממעשר דגזי מעשר כחיצ ואכלת פרט לעולה סד"א שיביא מן המעשר דהוי כמו אימורים דלא קפיד זהו צהמה ודו"ק] וכיון שכן השתא דממול עורף ג"כ הכא ונמצא דאסורה לפ"ז משום נבילה דכיון דלא אשתראי לזר אסורה משום נבילה וכדאמר פרק ד' אחין (דף ל"ז) דזר שאכל מליקה לוקה משום נבילה, והעדד אכילה לזר הוא משום איסור נבילה בלא מעלת הקדושה כיון שמולק ממול עורף [דל"ז] אולי סבר אין שמיטה לעוף מה"ת או מוליך ומביא כשר במליקה] א"כ שפיר אסור למעט אכילתו בכה"ג מן המעשר שני שניתן לאכילה ולכן מביא מן החולין והוי חד ענינא ודו"ק היטב בכל מש"כ בזה:

הלכה ד לפיכך כו' במהים ופטירות כו':

נ"ב, ודגים לכו"ע אינן נקחין נ"ח, וחגבים פליגי תנאי בגמרא שס"ט וצ"ע שהשמיט רבינו זה, ומקורו של רבינו בזה"כ פ"א פסקא א' וירושלמי ריש פרק בכל מערבין ועיין ביאורי הגר"א או"ח סימן שפ"ו ובפרי חדש יו"ד סימן פ"ד ודו"ק:

הלכה יג אין לוקחין פירות שביעית בבסוף מעשר לפי שהוא חייב לבער כו':

הנה צלי זכאים (דף ע"ה) מיימי תנא שביעית אין לוקחין דמיה תרומה מפני שממעטין באכילתה ושקיל וטרי אס ר' שמעון דסבר מביאין קדשים לבית הפסול פליג עליה או לא והיא חוספתא ערוכה בשביעית פ"ו [ושם איתא ר"ש מחיר ולפני הגמרא שלנו לא היה הגירסא כן] ורבינו השמיטה וצעי טעמא. והנה כבר נתעוררו החוס' שם דא"כ יהא אסור לחמץ תרומה קודם הפסח שכן ממעט באכילתה שזריך לבער קודם הפסח, וכן יהא קשה על מע"ש שלא יקח עיסה של מעשר לחמץ קודם הפסח ועיין מה שחירצו שם. ולדעתי נראה גדר נכון בזה דאימת אמרו חכמים אין מביאין קדשים לבית הפסול דוקא במקום שקונה או

מערב ענין שלא יכול להיות זהו קדשים וכמו קדשים בקדשים נאכלין ביום אחד עם נאכלין לשני ימים וכיו"צ שמה הקרבן לא מצי להיות זה הקרבן כמו משלמים אשם שמוחר שלמים לשלמים, וכן ליקח תרומה בכסף מעשר שמעשר אינו חייב בתרומה ותרומה לא יוכל להיות מעשר, אבל לחמץ תרומה ומע"ש ששם היה עיסה חמוצה שלא הפריש עדיין תרומה ומעשר ממנה הלא צריך להפריש מן העיסה החמוצה תרומה ומע"ש, וכיון דחייב התרומה ומע"ש צא בעדנה עיסה חמוצה לכן הוה"ד לא גזרו חכמים ומצי לחמץ עיסה של מע"ש ותרומה קודם הפסח, ולכן אין לוקחין שביעית בכסף מעשר מפני שפירות שביעית לא מלאנו בהן מעשר וכן תרומה לכן אין לוקחין וזה נכון. אמנם לפ"ז יתכן דתרומה לוקחין בדמי שביעית דהגם דלא מלאנו שפירות שביעית יהיו תרומה אבל מלאנו עיסה שביעית חייבת בחלה [סוף פ"ק דזכורות] וחלה מנטרפת לתרומה להחייב משום זרות ולכל מילי משום דתרומה מקריא [ערלה פ"ב] א"כ מלאנו שיהא קדוש בקדושת חלה צעיסת שביעית א"כ כמו שלוקחין חלה בדמי שביעית כן לוקחין תרומה דחלה קדושה ושויס לכל מילי בקדושתו ואיך יגזרו חכמים על תרומה. וצ"ל דהצרייתא אולא כפי מה דסברי תנאי ואמוראי טובא דחלה בזה"ז דרבנן ותרומה דבר תורה כדאמר פ"ב דמכירות ובכ"מ, אבל לשיטת רבינו דסבר דתרומה בזה"ז דרבנן כמו חלה דגם בתרומה צעי ביאת כולכם כמוש"כ סוף פ"א מתרומות א"כ כמו דלא גזרו בחלה כן לא גזרו בתרומה ודו"ק:

אמנם נראה בפשוט יותר, דעל משנה דאין לוקחין תרומה בכסף מעשר שני איתא בירושלמי תנא שלא יצואו לידי פסול א"ר יונה שיפסול בטב"י לאוכלו אי איתא יכול כו' לפדותו אין איתא יכול שהוא טהור ד"ת כו' ועיין שנות אליהו, ומוכח דאם הוי יכול לפדות כסף מעשר מקדושתו לא הוי חייש דאם יטמא בטב"י יפדנו, א"כ צ"ע אמאי אין לוקחין בדמי שביעית תרומה

נט. בגמ' דילן לא הוזכרו חגבים רק בירו' ואולי ט"ס הוא וצ"ל עופות, ודו"ק מביצים דלקמן.
— עי' דבש דבורים לק' ה"ה, ושו"ר ישועות מלכו כאן.

נח. יל"ע ממורי"ס לקמן ה"י, ויתכן דהכוונה בגלל היין הניתן לתוכו עי' ע"ז ל"ח [ועי' חולין ו.] ואדרבה בזה מתפרשים טפי דברי הר"מ שם ועי' לקמן פ"ח ה"ה לענין ציר, מיהו יצוי' רש"י חולין קכ. ד"ה ציר.

קנין קריאת השם מהני בהו. בזמן דשייך גורל והיינו לא בשעת עשיה ולא בשעת לקיחה ופריך שפיר ע"ש.

ולכאורה היה נראה בכ"ז. דלכאורה קשה להנך ראשונים דס"ל לחלק בין קנין לקרבנות בהמה ולכאורה צ"ב מ"ש, דאח"כ דקרא נאמר בקנין מ"מ למה נחלק ונאמר דבהמות סתומות שאני.

ונראה לבאר דבר זה ע"פ מעשה שהיה אצל מאיר שמחה דנכנס אצלו בעל המקור ברו וראה אותו בשמחה וגילופין ושאלו מה ענין קרה שהרב בשמחה והשיב לו ר' מאיר שמחה דחלום ראה. והקדים לומר לו מה שנתחדש אצלו. דהנה ילפינן בחולין [כא]. דבעולת העוף בעי שיהא ביום מקרא דכמשפט דומיא דמשפט חטאת בהמה והיה גירסא להראשונים [ואינו לפנינו בגמ'] דמקשה הגמ' דדינא דביום מיום צוותו נפקא ומה צריך להאי ילפותא ותירצה הגמ' דה"א דהאי ביום צוותו קאי דוקא אחטאת עוף ולא אעולת עוף, ובתשו' הרשב"א [ח"א רעו] ביא דשאלוהו מה תירוצ' הוא דביום צוותו קאי רק אחטאת הא בפשטות קאי על כל העבודות שאינו אלא ביום ומ"ש חטאת מהשאר.

ואמר לו ר' מאיר שמחה דהוא בא ליישב הגירסא שם. והוא ע"פ מה שמבואר באבן עזרא [ויקא ה' ז'] שהקשה בהא דחטאת העוף אמאי אמרינן בקרא דכחייב חטאת דאם תשיג ידו שמביא מן הצאן נקבה כשבה או שעירת עיזים ודי לו בזה ואין מביא עולה. אבל אם לא תשיג ידו שאז מביא חטאת עוף וצריך להשלים ולהביא גם עולת העוף. וכתב האבן עזרא דיסוד האי מילתא הוא דבכל חטאת איכא הקטרת איורים ובחטאת העוף הרי ליכא ובא עולת העוף שדינו בהקטרה על המזבח ומשלים הקטרת האימורים דחטאת העוף ע"כ דברי האבן עזרא.

אם יש ברירה או אין ברירה משא"כ אם גורל מעכב הרי דלא חל מידי בשעת קרית השם נמצא הגורל קובע מה שקובע אפילו יעלה בשל שמאל. (ועי' רש"ש).

דף מ"א ע"א

והא הכא דלאו שעת לקיחה היא ולא שעת עשיה היא וקתני דקבע. והנה נחלקו הראשונים בהא דרב חסדא דהתוס' בנוזר [כז]. ד"ה וכי תימא ה"נ הביא בשם המהר"ם דהא דרב חסדא דאין הקנין מתפרשות אלא או בלקיחה או בעשיה אינו רק לגבי קנין אלא ה"ה בבהמות והוא כגונא דקרבנות נזיר שמביא עולה ושלמים והפריש שתי בהמות סתומות דהג דאין מתפרשות אלא או בשעת לקיחה או בשעת עשיה, וכך הוא דעתו של התו"י הכא.

אמנם בתוס' שם חלק על המהר"ם וכתב דמדדייק ר"ח למימר אין הקנין מתפרשות ולא אמר אין הקרבנות מתפרשות אלא או בשעת עשיה או בשעת לקיחה, ש"מ דדוקא בקנין איכא האי דינא דבהא נתפרש קא ולא בשאר קרבנות. וכך הוא דעתו של המאירי כאן.

ותמה המאירי דא"כ דבשאר קרבנות יכול להתפרש גם אחר לקיחה. אפילו קודם עשיה א"כ מה מקשה הגמ' והא הכא דלאו שעת לקיחה ולא שעת עשיה וקתני דקבע. ולכאורה לא פריך מידי דאח"כ בשאר קרבנות לבר מקנין קובע השם לא בשעת לקיחה ולא בשעת עשיה. ודלמא בהאי קרבנות איירי האי ק"ו. ודמא לשני שיעורים דהוו נמי קרבנות בהמה.

ותירץ המאירי דמה שאמר כאן ומה במקום שלא קידש הגורל קידש השם לא על קרבנות בהמה לבד נאמרו אלא אף על הקנין והוא מקשה ממנה על קביעת הקנין דקאמר דאפי'

וממשיך ר' מאיר שמחה דלפ"ז מבואר דבר הגמ' בגירסתא הישנה דבעינן קרא דכמשפ"ט ^{הערה חמישה עשר} ד"ד דעולת העוף דוקא כן יקריבו בלילה והיינו דכיון דכל ענינו הוא במקום אימורים בחטאת א"כ כי היכי דאימורים הקטרתו בלילה ה"נ כל הקרבת עולת העוף אפשר שיהא בלילה וזה דין מיוחד בעולת העוף שלא יהא בו הדין דביום צוותו ולכך בעי קרא דכמשפט.

ויספר לו האור שמח דהנה בחלומו הוא רואה שדנים בישיבה של מעלה האם יש בדורנו אחד שמכוון לאמתה של תורה וקם הרשב"א מכסאו וקאמר דיש אחד ורבה של דווינסק הוא שזכה עכשיו לכוון לאמתה של תורה בפ"י הגירסא בגמ' ע"פ פ' האבן עזרא ולכך כשנתעורר מחלומו שמח שמחה גדולה נועצם פי' זה מובא באור שמח פ"ז ממע"ש ה"ג והמעשה כתוב בהקדמת מקור-ברוך].

עכ"פ לדרכו של האור שמח באנו לכיאר סוגיא דגן דלדרכו קא חזינן דכל האי מילתא דעולת העוף להשלמת חטאת העוף קאתי ואין לו משמעות בפנ"ע אלא כהשלמה לחטאת העוף. וא"כ השתא כשבא ר"ח וקיליף ליה מקרא דאין הקינין מתפרשין אלא בשעת לקיחה או בשעת עשיה, הרי שפיר מתפרש דין זה רק לענין קינין ולא לשאר קרבנות. דשאני קינין כיון דעולת העוף לאשלומי חטאת העוף קאתי ולא הוה דבר וקרבן לעצמו אלא מיתלי תלי וקאי בחטאת העוף א"כ קאמרה תורה כיון דזה דבר התלוי אחד בחבירו יכולות להתפרש או בשעת לקיחה או בשעת עשיה. דההפרדה בהם קשה הוא דאחד תלוי בחבירו וצריך בו קביעת שם טובא א"כ דינא היא דמתפרשות או בשעת לקיחה או בשעת עשיה. משא"כ בשאר קרבנות אפילו דבשעת לקיחה סתומות הן למה שלא יוכל לפרש ולקבוע לאחר מכן למה זה עומד ולמה זה עומד דזה שני קרבנות שאינם תלויים כלל אחד בחבירו ולמה לא

יהני בהו קביעת שם אח"כ. ובודאי שאני הוא מקינין עצמם.

ואם באנו לזה יתפרש היטב קושית הגמ' מק"ו דגורל, דהנה לעיל ר"י ס"ל דיעמד חי לפני ד' לכפר עליו דבעי שיהא חי עד שעת מתן דמו של חבירו. וביאר התוס' דלפי דרכו הרי ששעיר המשתלח הוא לא קרבן לעצמו אלא מחובר הוא לשעיר הנשחט ומשלימו. ונמצא דתלוי הוא בכפרת דמיו. והרי לעיל מוקי הגמ' להאי ברייתא כר"י דסתם ספרא ר"י הוא.

וא"כ לפ"ז דמיא טובא דין דשעיר המשתלח שבא להשלים דין שעיר הנשחט לשני קינין שעולת העוף בא להשלים את חטאת העוף. והרי לעיל מוקי הגמ' להאי ברייתא כר"י דסתם ספרא ר"י היא. וא"כ בהא ודאי אי מהני קביעת שם בשני השעירים הוה ליה להיות כגונא דקביעות בקינים. וא"כ מקשה הגמ' שפיר דמשמע דמהני קביעת שם בזמן דמהני גורל והיינו אפילו שלא בשעת לקיחה ועשיה. והרי זה דומיא דקינין והק"ו נמי הוה מקינין דדמיא אהדי חזינא דלא בעי בקינין שעת לקיחה ועשיה ודו"ק היטב.

ואין מוסיף ומביא חובתו מדמי עולתו. ופירש"י ואין מוסיף ומביא חטאת בהמה מדמי עולתו שאין יכול לשנותן למעות שהפרישן שקרא להן שם עולה ליקח מהן חטאת.

מדויק מזה דדוקא כשכבר קרא עליהן שם עולה אין יכול לשנותן לחטאת אבל כשרק הפריש את המעות לקינין אע"פ דהמעות עומדים גם לעולה מ"מ כיון דלא קרא עליהן שם עולה יכו לקחת מהן דמיהן לחטאת דהוא הפריש לחובתו והשתא זהו חובתו. ורק בכבר פירש שיהא לעולה הרי כבר חל על הדמים שם עולה. **והנה** מכל סוגיא דגן מבואר דדינו של ר"ח דאין הקינין מתפרשות אלא או בליקחת

ה. ויהי ארי יחוב לחרא
מאלין, וינדי, דחב עלה:
ו. וייתי ית אשמיה לקדם
ז. על חובתיה דחב,
נוקבא מן ענא אפרתא, או
צפירת עזי לחטאת, ויכפר
עלוי, פהנא מחובתיה:
ז. ואם לא תמשי ידיה
במסת [ג"י אפרת] סיתא,
וייתי ית חובתיה דחב,

תרין שפנינין, או תרין בני יונה לקדם י. חד לחטאת וחד לעלתא: ח. וייתי יתהון לות פהנא, ויקריב, ית
דלחטאת קדמותא, וימלוך ית רישיה, מקביל קדליה ולא יפריש: ט. וינדי, מדמא דחטאת על כותל מדבחא,

וְהָיָה כִּי־יֵאָשֶׁם לְאַחַת מֵאלֹהֵי הַתּוֹדָה אֲשֶׁר חָטָא עָלֶיהָ: וְהָבִיא אֶת־אֲשָׁמוֹ
לִיהוָה עַל חֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא נִקְבָּה מִן־הַצָּאן כְּשֶׁבֶה אוֹ־שְׁעִירַת עִזִּים
וְלִחֲטָאת וּכְפָר עָלָיו הִכְהֵן מִחֲטָאתוֹ: וְאִם־לֹא תִגִּיעַ יָדוֹ דֵּי שָׁהּ וְהָבִיא אֶת־
אֲשָׁמוֹ אֲשֶׁר חָטָא שְׁתֵּי תָרִים אוֹ־שְׁנֵי בְנֵי־יוֹנָה לִיהוָה אֶחָד לִחֲטָאת וְאֶחָד
לְעֹלָה: וְהָבִיא אֹתָם אֶל־הַכֹּהֵן וְהַקָּרִיב אֶת־אֲשֶׁר לִחֲטָאת רֹאשׁוֹנָה וּמִלֶּקַּח
אֶת־רֹאשׁוֹ מִמּוֹל עֲרָפוֹ וְלֹא יִבְדִּיל: וְהָיָה מִדָּם הַחֲטָאת עַל־קִיר הַמִּזְבֵּחַ

רס"ג (ה) והתודה, ואחר הודה במה שחטא²⁶.
(ו) אשמו, קרבנו.
(ז) אשר חטא, על אשר חטא.
(ח) ממול ערפו, מכנגד אחוריו²⁷.
26 ואין בפסוק זה שום ציווי להתודות. 27 ומוסב על ראשו, כלומר ממול
אחוריו ראשו, החלק העליון של גב הצוואר.
(ח) ולא יבדיל, סימן אחד ימלק ולא שנים.
(ט) והזה מדם החטאת, אחוז בגוף³¹ ומה מחוק והנשאר
ימצה, אבל עולת העוף אין בו הזייה אלא ונמצה (לעיל א טו).
31 ראה רש"י מנחות ב ב ד"ה הוזה.

(ז) ואם לא תגיע ידו, כי היד היא העושה כל מלאכה, ראב"ע
והיא הקונה, רמז למי שאין לו⁵⁵. אחד לחטאת ואחד לעולה,
ויאמר רב יצחק⁵⁶, כי טעם אחד לעולה, בעבור שלא תגיע
ידו, אולי עלה על רוחו מחשבה⁵⁷. והקרב אלי שהאחד כנגד
האמורים⁵⁸, והשני חטאת כמשפט⁵⁹.

55 היד משמשת השאלה לכוח האדם לרכוש ולתת. 56 כנראה שהכוונה לרב
יצחק נאון. מראשוני גאוני סורא. 57 אפשר שעלתה על רוחו מחשבה לא טובה
והרהר על ההשגחה שהוא דל ואינו יכול להביא כבש לחטאת. ולכפר על מחשבה
לא טובה זו נחתייב בקרבן עולה, שתכפר על מה שחטא ברוחו. 58 שישנם
בחטאת בהמה, ואינם בחטאת עוף, והקריבים על המזבח כעולה. האמורים הם
החלקים הפנימיים של הקרבן שנשרפו על המזבח. 59 שהרי מעיקרו נחתייב
בחטאת.

(ו) והביא את אשמו, אינו טעון נסכים אבל טעון הוא סמיכה⁴². חזקוני
(ז) ואם לא תגיע ידו, אין אומרין לו ללוות, ואין אומרין לו
עסוק באומנותך. יש לו שה ואין לו צרכיו, מנין שיביא
קרבן, ת"ל: די שה⁴³. אחד לחטאת ואחד לעולה, הואיל
ואין לו למזבח בחטאת העוף רק דמה שאינה אכילה, לפיכך
צריך להביא שנים אחד לחטאת לאכילת הכהן ואחד לעולה
לאכילת המזבח⁴⁴, אבל כשעשיר חייב חטאת דיו בכשבה או
שעירה לפי שיש ממנה הכשר אכילה לכהן והאימורים אכילה
למזבח.
(ח) והקריב את אשר לחטאת ראשונה, ולא לגבי מזבח דהא
קים לן חטאות החיצונות נאכלות, אלא מאי "והקריב" ומלק
והזה והנשאר ברם ימצה⁴⁵. ולא יבדיל, סימן אחד ימלוך ולא
שנים.

42 תו"כ חובה פרשתא י ב. 43 תו"כ שם פרק יח א. 44 ראה ראב"ע
ורמב"ן. 45 כלומר זה שנאמר "והקריב" אינו לגבי מזבח, אלא מאי "והקריב",
נתינתו אל הכהן למליקה והזיה.

רמב"ן (ה-ו) והתודה אשר חטא עליה והביא את אשמו, אין הסדר
כן²⁷, אבל הוא מביא החטאת וסומך עליה ומתודה כענין
שנאמר להלן וסמך אהרן את שתי ידיו על ראש השעיר
החי והתודה עליו את כל עונות בני ישראל (להלן טז כא).
אבל לא אמר כאן "וסמך ידו" בעבור שפירש בכל החטאות
למעלה²⁸, שהם טעונים סמיכה, וכן בקרבנות הנדבה²⁹, ולא
פירש הוידוי למעלה בשאר החטאות³⁰. ועל דרך הפשט יראה
שאמר בכאן והתודה בעבור כי שבועת העדות יביאו קרבן
על זדונה, וכן בשבועת הפקדון, הזכיר והתודו את חטאתם
אשר עשו (במדבר ה ז), אבל בחטאת השגגה³¹ לא יזכיר וידוי,
אבל על דעת רבותינו³² והתודה אשר חטא עליה, על כל
הנזכרים בפרשה אף טומאת מקדש וקדשיו ושבועת ביטוי
שהן בשוגג, ושאר כל חטאות למדנו מכאן. אבל הזכיר הוידוי
בכאן מפני ששבועת העדות ושבועת ביטוי אין בזדון כרת
והצריכו וידוי, וכל שכן למעלה בחטאות קבועות שיתודה על
חייבי כריתות. ורבותינו³³ אמרו כי והתודה אשר חטא עליה,
כלל לכל חטאות שטעונין וידוי, והכתוב בפרשת נשא ואשמה
הנפש ההיא והתודו את חטאתם אשר עשו (שם ו-ז), להביא
כל האשמות, כך מפורש בספרי³⁴. ושם דרשו "ואשמה הנפש
ההיא והתודו", בנין אב לכל המתים³⁵ שיטענו וידוי.
(ז) ואם לא תגיע ידו די שה, הקל הכתוב על החוטא באלו

27 כלומר, אין הסדר כפי הכתוב, אלא קודם מביא אשמו ואחר כך מתודה.
28 לעיל ד ד, טו, כד, כט. 29 שם א ד; ג ב, ח, יג. 30 ולמעלה
לא פירש וידוי בחטאת וסמך על זה (טור). 31 חטאת שבאה על השוגג אינו
מתודה (שם). 32 ספרי וזוטא במדבר ה ה. 33 ספרי נשא ב. 34 המומתין.

בו ואעפ"כ הוא רודף ומכה בזולתו כמו שיתבאר במקומו, ולפי שהכנפים מקום החטא ע"כ נאמר ושסע אותו בכנפיו. ובדלי דלות החשוב כמת כאילו אין בו נפש החיוני, ע"כ קרבנו עשירית האיפה סלת מן הצמחים שאין בהם רוח חיוני כלל.

ג) אם עולה קרבנו מן הבקר זכר תמים יקריבנו. טעם לדבר שהעולה באה זכר, והחטאת נקיבה, ושלמים בין זכר בין נקיבה, לפי שהעולה על רוחכם היא באה דהיינו על חטא ההרהור כמו שנאמר (אייב א.ה.) והעלה עולות מספר כולם כי אמר אולי חטאו בני וברכו את האלהים בלבכם. והחטאת בא על החטא המעשה, נמצא שהמהרהר בעבירה ולא יצתה מחשבתו אל הפועל ודאי גבור בארץ יהיה כי כאיש גבורתו לכבוש את יצרו כי לא יצאה המחשבה אל החוץ לעשות זר מעשהו ע"כ קרבנו זכר. אבל החוטא גם במעשה תשש כחו כנקיבה כי לא היה יכול לעמוד כנגד יצרו ע"כ קרבנו נקיבה ככיוצא בו, ולפי שבין כך העולה והחטאת באים על החטא אשר מקורו מן הלב כי לב הותל הטהו (ישעיה מד.ב.) והרשעים ברשות לבם אשר מקומו בצד שמאל ע"כ שחיתתן בצפון, אבל השלמים אשר בלי עון ירוצון שחיתתן בכל מקום בעזרה ואין חילוק אצלם בין זכר לנקיבה.

ועוד שהעולה באה על חטא ההרהור, הנתלה בכח השכל שבאדם הנמשל לזכר כי השכל עיקר הבית וגבירו ע"כ קרבנו זכר ועולה כולה לגבוה כנגד רוח בני האדם העולה היא למעלה כך היא העולה על מוקדה כי טבע האש גם כן לעלות למעלה. אוצר החכמה

אבל החטאת באה על חטא המעשה, הנעשה ע"י כלי המעשה התלויים בחומר המתפעל כנקיבה ע"כ קרבנו נקיבה ועיקר החטא תלוי באברים מיוחדים ובראשם החלב והדם ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע, כי על ידי רתיחת הדמים כל היום יתאוה תאוה לדברים האסורים כמ"ש (דברים יב.ב.) כי תאוה נפשך, וכתיב (שם יב.כג.) כי הדם הוא הנפש. וכן כשישמך ישורון ויצא מחלב עינימו (תהלים עג.ו.) וחלבמו סגרו פימו (שם פ.י.), אז הוא מעותד ביותר אל החטא על כן מקריבין מן החטאת החלב והדם והבשר יאכל לכהנים דרך צדקה להאכיל לעניים משרתי אלהינו כי בחסד ואמת יכופר עון.

והשלמים עושים שלום בעולם, כי מקצתן למזבח, ומקצתו לכהנים, ומקצתו לבעלים, וכולם אוכלים על שלחן אחד וזה מורה על השלום שבין כולם כי אין בו צד חטא הגורם ריב לה' עם עמו. ויש חילוק בין חטאת לעולה כי החטאת אינו בא כי אם על השוגג דהיינו מה שהאדם עושה בלא רצון והעולה מכפר על ההרהור המזידי דהיינו ברצון, דרך משל המהרהר באשה ויודע שאסור להרהר בה אך שלכו אנסיה, על כן נאמר יקריב אותו לרצונו לפני ה' שמכפר אפילו על הרצון כאמור, ומן יתור אותו יש מפרשים שמעלה עליו הכתוב כאילו הקריב את עצמו לפני ה'.

ד) וסמך ידו על ראש העולה. ידו אחת במשמע, ובשעיר המשתלח כתיב וסמך אהרן את שתי ידיו. והרמב"ן פירש שגם סמיכות העולה היתה בב' ידיו, ומה אעשה כי ידו אחת במשמע. והקרוב אלי לומר בזה לפי שכל חטא הרהור הוא בלא מעשה, אבל כל חטא המעשה אינו בלא הרהור הקדום למעשה כי זולת

הזי ואולי יהיה לו כפרה ולעבור לבו שלא עוֹב לבסלה
ויהר ויורדו להתרחק מן החטא :

ועוד

אפשר כי העני ראשית הגש להקריב קרבנו לבו
הלך חשבים ומהרהר ואומר אלו היה לי הייתי
מקריב עזירה או כשבה ויהרהר בלבו על מה עשה ה' ככה
יחל"ש עני בעוניו ולרש אין כל היר ה' תקצר שאהיה עשיר
באחרים ומה חטאתי הלא בכל אל הייתי יותר מעשירי עם
יחד עשירים שאננו ומכטלים מיצבורתם עבודת ה' וכל כי הני
חילוי דברים שכלב אש תוקד כלפי מעלה ח"ו על כן בא
האלהים המפץ לזכות ברינותיו ונייה שיכיל עולה לכפר על
הרהורי לבו על דלותו כי זאת העולה לכפר על הכמסך
מהקרכת חטאתו הרהורי דברים נוסף על עיקר חטאו ודיבר
הכתוב בהם : ואף אם המצא עני וככה רוח וחדד על דברו
ולבו לב טהור : מ"מ הרבה סתום ואין אתנו יודע מחשבות
אדם לכן מילתא פסיקתא בור שכל דל יכיל עולה וחטאת :
**ובדלי דלות הגש רשכיו יותר ויותר בסדר רע"ס להתרעם
עלי דלותו : מ"מ לפי קושי בעוניו לא יחשוב ה' לו עון על
דברים שבלבו רש ונקל"ה קלוי באש צר"ה דעניותא :**

וגם אמי שמעתי באומרים כמות טעם כי דל חלקו יקרי'
קרבנו עולה וחטאת דכיון דחטאת העוף אין למוכח
אלא דמה צוה ה' שיקריב עולה אלו דבריהם : ויש להרחיב
טעם זה במש"ל בעולת העוף שהיה קרב נוצה שזהו רוח
רע כדי שיהא המוכח שבע ומעורר בקרבן העני : והכי נמי
אפשר לומר להפך ממש"ל כי להודיע חיבת העני כי הוא
חלקו יתברך ומאנין תכריזן דליה וכתוב אמי את דבא ושפל
רוח לכן לפרשם חיבתו של עני כי הוא חלקו יתברך כי הגם
שחטא הנה הוא נחמו בסבך העניות וכתוב יחלק עוני
בעומו מדינה של גהינם לכן צוה שיקריב עולה וכלה לגבוה
סלקא וגם הכונה לרמוז כי רוח רע שלו הוא רוח נחמא ואין
דבר חונן בינו לשמי' ככ יכול :

וקרוב

להאמור אפשר לומר דשמיא יחשוב העני דאין
חטאתו חשוב כחטאת היציר כי שמיא ושיג' לו
לתת השע"רה או כשכ"ה לדבר ואחשיכיה דחמנא לא כן
הרל בדלותו בהגניע תור לחטא' ונמצא דמו אין חשוב בעניו
הר"ס כי יקריב ולא יהיה לו כפרה גמורה לזה צוה ה' להקרי'
תור לעולה ויקריבו נוצה עמה ויהיה נחת רוח לעני ומשם
יבחין העני כי תו"ר האדם המצ"ל גס רוח הנוצה מופת
חונן כי רוצה ה' בקרבנו ונסלח לו : ועיין בריש פ' ממוסרי
כפרה שאמרו לא מצינו חובה פחות משתי תורים : ואחר זמן
דכ כל לירי' פנינא רזא וראיתי שחקר חקירה זו והירץ
התירוצ הנזכר כדי שיהיה למוכח גס כן שאם יהיה חטאת לא
יהיה למוכח ואם יהיה עולה לא יהיה לכהניע ע"ש וכדלמי
דעולה לבד לא אפשר דנריך חטאת על חטא :

ר. אשם

הוא אשם אשם לה' עין רואה דלכאורה
כל זה יתר ח"ו דכבר כתוב ונסלח לו והא
תו למה לי וגם הכפל אינו מובן על שלישים : ואפשר כמא
דקי"ל דאשם תלוי מכפר אש לא נודע לו שוראי חטא אך אש
אחר שהקריב את אשמו אשם תלוי נתברר לו חטאו שוראי
חטא לא נתכפר באשם תלוי וכפרתו תלויה עד שיקריב חטא'
ו"ש ונסלח לו דאשם זה מכפר על הספק : אך אשם הוא
כלומר אש אח"ך נתברר דאשם הוא דוראי חטא לא יעשה
כלום בקרבן אשם תלוי ועדיין אשם אשם לה' וכפרה בעי :

או אפשר כמה שפסק הרמב"ם דאשם תלוי בעינן הוקבע
איסורא : ובתבנו במקום אחר דהוכרח הר"מ לפסוק
כמ"ד דבעינן הוקבע משום דהוא סבר דספיקא דאורייתא
לחומרא מדבריהם וא"כ מוכרח דאשם תלוי חייביה דחמנא
מטעם איקבע איסורא ו"ש אשם הוא דע דאשם תלוי הוא

דוקא היכא דהוקבע איסורא והוא אומרו אשם הוא או אשם
אשם לה' מדאורייתא דאש לא הוקבע איסורו אין החומרא לה'
מדאורייתא רק מדבריהם וכדעת הרמב"ם : א"כ כמ"ס
הרמב"ם שם פ"ח דשבגות דאש אחר אכל החתיכה האחרת
שניהם מביאין אשם תלוי ו"ש אשם הוא דיש שם איסור : או
דינא אשם אשם בתרי גברי לחייב השנים שאכלו כל אחת
חתיכה אחת משתייהם :

או

ירמונו מ"ש הרמב"ם דכאש שהיריעות מחלקות
לחטאות כך מחלקות לאשמות ו"ש אשם הוא
דכשירי' לו או אשם אשם כל יריעה מחלק' וחייב קרבן :
ואפ"ר לומר דמו תוכחת מוסר במ"ס הרב עוללות
אפרים כפ' כי עונותי עברו ראשי במש"א

כבר יכבדו ממני רוב חטאות הנזכר והיחיד על עסקי תמוז
שנולדו אכילה ר"ת מש"א וכו' ע"ש וזהו הרמז אשם הוא ר"ת
אכילה שגלות תמוז דאש האדם הולך אחר הניתלתא אשם
אשם לה' והן הן שלשה פשעי ישראל : ואפשר עוד לרמוז אשם
ר"ת אכילה שכוונת מעור דהן הן היו לבני ישראל לאשמה
ונריך ורזו ביותר להנצל וה' לא ימנע טוב להולכים
בתמים :

ה. חטאת

הקהל הוא אשר נשיא יחטא : אפשר
במש"ל אי רישא דעמא וכאח כל עמא
זכאין ו"ש חטאת הקהל אש ראה תראה אשמת קהילה זה
מופת אשר נשיא יחטא ורישא לאו זכאה דאי הוא זכאה גס
קהלו היו צדיקים : או אפשר קרוב לזה במש"ל פרנס לפי
הדור ו"ש חטאת הקהל הוא אשר נשיא יחטא כי חטאת
הנזכר הן הנה היו גרמא אשר לפיהן ישיב פרנס כמותו
כמותם אשר נשיא יחטא או אפשר במ"ס כי ה' במשפט יבא
על זקני עמו ושירו על זקנים שלא מיחו בשמים שהגדול
נתפס בעון הדור ו"ש חטאת הקהל וחטאתם חשוב כלו אשר
נשיא יחטא והוא נחפס עליהם דחמנא לנלן :

ו. ויקרא

אל חשה וכו' אף דויקרא ועירא וכתב
הרב בלי יקר אף מלשון ואלפך חכמה
שהלמדן צריך שיהיה ענין לכך האף ועירא עכ"ל גס אמי
ביציותי אבחר דרכו ואפשר לרמוז על סדר הלימוד והלחון
בסגנון זה : הנה מיסור דוראי רשומות רז"ל והמפרש' נודע
דכי כתיב ו"ו בפסוק איכא למדרש חתיכה שהיא שני פעמי'
על דרך שאמרו רז"ל ויתן לך להים יתן ויחזור ויתן וכן יש
לדרוש מאי דקמו יקרא ויקרא כי הנה מוכנה ישראל להתחיל
ללמוד התינוק כפ' זו ויקרא כמ"ס ברכה פ' זו אמר רבי אמי
מפני מה התנוקות מתחילין בת"כ ואין מתחילין בכרסא שית
לא שהתנוקות טהורי' והקרבנות טהורים וכו' ע"ש וכמ"ס
בס' הרוקח סימן רצ"ה ושאר גדולים ושה נתנו טעם : ולפי
דרכנו אפשר לומר עוד דבהאי קרא רמוז גברי ומעלל' הלימוד
זה יבא ראשונה דמו יקרא ויקרא דנריך לחזור על לימודו
במה פעמים כמ"ס הפוד בה והפוד בה דכל כה' ואף דלומר
תדיר קור"א אחר קור"א ל' יחויק טובה לעצמו רק יקבע
בלבו דעם כל קריאתו וחזרתו עדין ויקרא אינו לא אקראי
ושנ"ת עראי לפי חיובו וגם אף ועירא רמוז אף שהוא חכם
מופלג כי כן אותיות אף הוא פלא יהיה בעיניו כתינוק הקטן
יהיה ללף קורא לשפין וידע נאמנה כי אפי' אף שהיא תחילת
האותיות לא ידע אנוש ערכה ועומק סתריה וכמ"ס בזהר
הקדוש ולכך היא ועירא כי עדין לא בא עד תכונתה על דרך
שבתכו גורי האר"י וז"ל יוצר אור וכורא חשך דלגבי דין
עירא אור וכורא חשך ולא אתנו יודע ואין השג יר בברואה
ולו חש"ך מתנו וכן לאיש המופלא הזה עושה פלא עדין
לש"א מימיניה ועירא ותקטן לגבי דיריה כי לא עמד כסודיה
וגם רמוז שיהיה ענין וכלל חשקו וחריפותו לקרות ולשנות
יהיה